

M megjelen minden
vasárnapon.Kiadóhivatal:
Ploitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagy-Beeskereken. Hová az elő-
fizetési penzek és igtatási díjak
küldendők.

TORONTÁL

Előfizetési árak:

Egesz evre 6 frt - kr.
Fél evre . 3 frt - kr.
Negyed evre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Vegyestartalmu hetilap. - A vármegye közlönye.

Hirdetések és melléletek minden nyelven vétetnek fel a
kiadóhivatalban. Kértek az igtatási díjakat az igtatmányokkal
együtt legfőbb *pentek délig* beküldeni. mivel azok különben
tekintetbe nem vétetnek.Magán hirdetések: A 3-hasabos garmondor első hirdetésnél
6 kr., többszörinél 4 kr., Kincstarti illeték minden egyes beigta-
tásért 30 kr.Hivatalos hirdetések: A nagyv. kir. belügyminisiterium
határozata értelmében a hivatalos hirdetések *berentes* és elő-
legesen beküldendő közlési díja 1875. év első napjától kezdve
következőleg általánosan meg:
100 szög *egyszer* közlve és egy a hirdetés igazoló lap frt 1-67
200 - - - - - " - - - - - 2-67
300 - - - - - " - - - - - 3-67
és így tovább minden megkezdett 100 szögért 1 frttal több.A fent kiadóhivatalnak van szerencséseje. a tek. szolgabiro-
hivataloknak. közseknek és magán hirdetőknél tudára adni,
hogy nem helybeil hirdetések csak akkor vétetnek fel legyenek
bár azok hivatalos vagy magán hirdetések. ha a hirdetés díjat
az itt közölt tarifa szerint a hirdetését együtt beküldik. vagy
pedig kötelezik magukat a kiadóhivatal által *utanevezt* mellett fel-
adott nyugtat es támpeldányt a postán mindenkor kiváltani.
A "Torontál" kiadóhivatala.

N.-Beeskerek, 1890 szeptember 4-én.

— a. A politikai helyzettel olyanfor-
mán vagyunk jelenleg az országban,
mint mikor az ember ködben vadászik.
Az eszmék gomba módra terem-
nek, csak hogy nehéz őket megkülön-
bözíteni, hogy melyik közülök az
élvezhető és melyik a mérges, a mely
vagy pártnak vagy vezérnek halált
okoz.

Ugron Gábor sokkal tiszteletre méltóbb
egyéniség, hogyssem eszme körébe
behatolni, — és programjával meg-
ismerkedni ne óhajtánánk. Az ő igazán
és megtámadhatatlanul hazafias törek-
vése e két sorverssel hűségese van
visszaadva:

Be jó volna, ha volna,
Egy tál turós haluska.

Az ő menüje minden jó hazafi által
nyugalmasan elfogadható, s ha bár a
pium desiderium közé sorozható is,
nincs kizárva az a lehetőség, hogy bizo-
nyos Európai politikai viszonyok és kö-
rülmények beálltával, maga a korona is
hajlandó lehet az országgal egyez-
kedni, miután elv és meggyőződés,
a melynek valósulta nem forradalmi
vagy lázongási alapokra van fektetve,
életképes arra, hogy valamikor ered-
ményre juthasson. Az ilyen pártmoz-

galom még olyan államokban is meg-
engedhető, a hol egy bizonyos kormány-
zási rendszer több századokon át meg-
ingathatatlannul fenállott. A konservati-
vek az ilyen törekvést megmosolyog-
hatják, de nem szükséges hogy ellenében
óvó rendszabályokat alkalmazzanak.

A Polonyi törekvésé meggyőződése
és elvei már sokkal furábbak és abo-
minálisabbak. Az olyan loyaltás csak
nehezen magyarázható meg, a mely
elleplezetten olyan pronuntiamentot
fogal magában, a melyek könnyen
zavarokat támaszthatnak. Polonyi min-
dég szeretett görbe utakon járni, a hol
kedvező alkalmakkor látatlanul és
könnyebb volt a tilosba bejutni és a
politikai gyümölcsösben néhány zama-
tos és élvezhető gyümölcsöt leszakítani.
Ott, hol a chorifeusokat veszély fenye-
gette a pártnak e bujdosó csapat veze-
rője nem egykönnyen volt feltalálható.
Ő az utcái kravallók vezetőit rende-
sen az ablakból szokta üdvözölni. Ő
még soha sem volt az utczákon talál-
ható, mikor a tüntetőket puskaagya
vagy szuronyok fenyegették. — Ő
Flaccus szerepét vállalta magára, a ki
bátran megszökött, mikor arról volt
szó, hogy a lázítókat vagy lázangókat
nyakon csipjék. A vidékre való utaz-

gatásokat, ő nemcsak azért tette, hogy
elvének és meggyőződésének prozeli-
tákat szerezzen, hanem azt is számba
vette, hogy az ilyen commis voyageur
a kisebb városokban és községekben,
nemcsak jól ihatik és ehetik, hanem
a felkarolt ügy érdekében nagyszerű
szónoklatokat is végezhet. Ő e köz-
mondást tartja és követi is: „Omne
tulit punctum, qui miscuit utile dulci.”

Hermann Ottó, már sokkal határo-
zottabb és kidomborultabb pártapostol,
ő bár tudja, hogy politikai törekvései
soha se fognak a levegőből a földre
ereszkedni, azoknak kiviteléért, mégis
mindenkor megállja helyét, és mint
egykoron Diego Leon kész is azokért
meghalni. Ő még a régibb szabásu
ultrák közé sorozható, a kik a szabad
eszmék régióiban, még akkor is re-
pülni törekednek, mikor már szár-
nyaikat lemetszették. Ő ma már az egyet-
len frank longobárdiai nemes vér,
a ki nem riad vissza, se a felfuodástól,
se a lecsapolástól. Ha már külsejét
tekintjük is lehetetlen, hogy eszünkbe
ne jussanak az azoncourti vitézek, a
kiknek nagyobb része kárikaturákban
lett megörökítve.

Gróf Szapáry kormányelnök, maga
a kormány és a szabadelvű párt nem

A TORONTÁL TÁRCZÁJA.

Mindenség . . .

Végtelen kárpitján
A csillagos égnek
Távol napvilágok
Halvány fényvel égnek,
Fenn közöttük a hold
Legnagyobbak látszik,
Kölcsonvett fényével
Uralkodót játszik,
Pedig ha a többi
Melléje leszálna,
Szemünk soha többé
Reá nem találna!
Vén, kiélt világfi,
Mely már kihűlőben,
Még alig hogy lézeng,
Léte letűnőben . . . .
Földkörűli utján
Elandalog, mereng,
Sápadozó arczán
A nap fénye dereng;
Földnek korcsuszülötte,
Mely korán elaggott,
Mi még náunk ifju
Vénülő és agg ott;
Életűnött bolygó,
Melynek könye sincsenKörötte a légnek
Üde szine nincsen . . .
És mégis oly hiu,
Nem mutatja hátát
Hogy meg ne láthassuk
Kora kopaszágát.
Pedig ne restellje,
Más is csak megvénytül,
Illatos virágok
Elfönyadnak végül;
A mosolygó gyermek
Idővel komorul,
Derült tavaszi ég
Telenként beborul.
A mi csak létezik
Minden meg fog szünni,
Az élet teréről
Minden le fog tűnni.
Csak az anyag örök,
Mely meg nem szünhetik,
Melyből minden halott
Ujra megszületik:
Feneketlen folyam
Örökös folyásu,
Legcsodásb gépezet
Örökös mozgásu!
A teremtés Ura
Nem ismer: csak jelent
Előtte a mult és
Jövő - mit sem jelent . . . .

Kp. Kovács László.

Aldunai csángó szokások.

A hazaköltözött székely-magyarokat
— kik a csángókkal végre is egy
törül eredtek s a mádéfalvi vész óta
köztük sok ideig éltek, annál fogva
csángóknak se helytelenül nevezetnek,
s kiket részint József császár alatt,
gróf Hadik András tábornok vezetett
ki a nevét viselő Hadik- és András-
falvára, részint később szivárogtak oda
s a többi falvakba Erdély- és Magyar-
országból — miután az ördög sem
olyan fekete a milyennek festik: bá-
torkodom néhány jellemző vonással
— ha a tekintetes szerkesztőség meg-
engedi — bemutatni és megismer-
tetni.

Hogy a nemzet fillérei, a miket
rájok fordított, valósággal elvannak-e
veszve: „elválasztja hét tél, hét nyár“.
S hét éve már, hogy az otthonból
ittthon lett: most ítéljen hát a tisztelt
olvasó.

Országosan ismert ős erényeiken —
a vallásuk s nemzetiségükhöz ragasz-
kodáson kívül — kiválóan jellemzik
még őket: a köztük uralgó népszok-
ások. Főleg a keresztelések, esketések
és temetéseknél. Aztán egyéb saját-
ságaik is, a miket alább érintek.

Egy keresztapával a legszegényebbje

kell, hogy biztosítsák az államépületet, mert az a tűz, melyet ők gerjesztenek, egyetlen vízfecskendővel is, könnyen kioltható lesz.

A trón és haza iránti loyálitás és kötelességek teljesítésében sokkal rendületlenebbül áll ma nemzetünk, hogy sem azt helyzetéből bármely frázissal, dialektikával, falra festett angyalokkal vagy ördögökkel félrevezetni vagy megingatni lehetne. A józan ész postulatumainak teljesítésében már sokkal messzebbre jutottunk, hogy sem azért visszatérjünk, hogy Polonyi Gézával vagy Hermann Ottóval kezét szoríthassunk. Azért, mert Kaas Ivor báró is leutazott vele Hajduböszörménybe a mérgezett nyíl még nem repülhetett be a szabadelvű párt kezébe, és zászlajukra, akár arany betűvel is csak e sokat jelentő sort himezhettek: „Villámlott a zsendicze, hozzá rugott Böszörmény“. Mi szíves örömes elhisszük, hogy tapintatos és józan ellenzék nélkül vajmi keveset ér a parlament, de azt is tudjuk, hogy ma már nem ott állunk, hogy kincseket keressünk ott, a hol a lidércz fény hívólag kacsingat felénk.

Az ellenzéknek is meg van a maga missiója, csak hogy a kik az igaz pápistákból reformatusokat, a kik az igaz izraelitákból, disszenterket akarnak verbuválni, azoknak nemcsak a bibliára, és dogmákra, hanem a józan észre és egyéni meggyőződésére is kell hatniok, hogy eredményhez juthassanak. A specifikumok már lejárták idejüket és a kopasz gyógyszerészek hajnövesztőmiskulanciáik nyomán bajosan fognak meggazdagodni.

Az ország kezd a soknemű politikai elv és meggyőződés hullámzásában kifáradni, és kezd olyan tért keresni, a hol a becsületes munka mellett, ideg és kedély rázkodtatások nélkül

sem éri be. Keresztelésre rendszerint tizenkét komát hívnak. Mintha mindannyiszor ama nagy gondolat hevitené őket, hogy „a magyar nemzet száma: egy emberszámmal megszapordott!“

Az esketést legtöbbször leánylopás előzi meg. E Bukovinából importált ősi szokástól itthon is nehéz lesz őket elszoktatni. Mert „igy tett apám uram is!“ a mely leányra a legény rá veti a szemét: ha szép szerivel nem adják, ellopja. Különböztet arra nincs példa, hogy később szegénybe hagyná és meg ne esküdne vele.

A vadházasság is kívülről importált s köztük csak a kényszerűség okozta szokás, a mely immár hanyatló félbe van.

Temetésnél a férfiak fedetlen fővel állanak, a leányok pedig kibontott és leeresztett hajjal borulnak a koporsóra.

A halotti és egyéb torokat, mint a táncmulatságot is pálinkával fűszerezik, a mi aztán ritkán mehet végbe: tornászati gyakorlatok nélkül. De szivós természetűeknek nem kis bizonyossága az is, hogy a ki felől az ember azt hinné halálra verték: már másnap vagy harmadnapra úgy állítja elő magát, mintha csak szunyogcsipések lettek volna rajta.

nyugalmasan megélhet. Azon nincs mit csudálkozni, hogy a fazekasok neheztelnek a divatosá vált vasedények miatt, de azért mégis biztosabban megélhetnek, ha az agyag munkát folytatják, mintha a Polonyi és Hermann beszámolóját olvasgatják.

Az anyakönyvvezetés átalakításáról.

Még Róma nem nyilatkozott a februárius cultusministeri rendeletről, de hiába is nyilatkozik, nálunk és azt hiszem sehhol a világon, nem tűrhetné el az ezredéves alkotmány, nem a törvényhozó testület, hogy egy idegen döntő rendeletet bocsáthasson ki, mikor arra nem illetékes és hazánkban érvényesül soha nem bírhat; már is kezdették egyes lapok hangoztatni, hogy a papság fel fogja mondani az anyakönyvvezetést az államnak, mert eddig is csak szivességéből vezette.

Erős az én meggyőződés, hogy ezt a clerus soha nem fogná megtenni, mert ha elvégre is megtenné, volna erre olyan felelet, mint a derült egeből lecsapó villám. Mielőtt erre elhatározná magát a clerus, ugyancsak megfontolná, mit tesz.

Az anyakönyvvezetés minden államban fontos tényező; annak correctnek, pontosnak kell lenni. Az eddigi anyakönyvvezetés kielégítő, de az én szerény nézetem szerint nem volna az tovább is meghagyandó az egyes lelkes hivataltól a jelenlegi formában. Hogy miként volna vezetendő arra nézve szerény véleményem a következő:

Az anyakönyveknek vezetése a felekezeti lelkészekről elveendő és annak vezetésére minden vármegyében egy anyakönyvvezető hivatal volna felállítandó.

Ezen anyakönyvvezetői hivatal vezetné a születési, esketési és halálozási anyakönyveket, az állíthatna ki hiteles anyakönyvi kivonatokat.

A községi előljáróságok és felekezeti lelkészek kötelesek volnának az illető járási főszolgabíró útján minden egyes anyakönyvvezetési esetet (születést, esketést, halálozást) legkésőbb 3 nap alatt az adatoknak pontos felsorolása mellett a megyei hatóságnak bejelenteni, hol ezen esetek az illető anyakönyvekbe pontosan bevezetendők. A mely lelkész — bármely hitfelekezetből — nem tenne eleget pontosan abbéli kötelezettségének, az közigazgatási uton volna pénzbüntetéssel vagy elzárással sújtandó. Ha pedig három ízben makacsul megtagadná a büntetések daczára is ebbéli kötelezettségének teljesítését, abban az esetben az ilyen lelkészek ellen, mulasztásuk az állam elleni büntettnék minősítve, büntető eljárás volna folyamatba veendő a királyi bíróságoknál. Ugyanezen eljárás volna alkalmazandó a csökönyös községi előljáróságok ellenében is.

A megyéknél felállítandó anyakönyvvezető hivatalok személyzete a megye lakosságának számaránya szerint volna megállapítandó. Pl. ötven usque százezer lélekszámra számítva egy hivatalnokot. Ezen személyzet felkészítendő és erre külön megállapítandó qualificatióval bíró egyénekből állana, kiknek javadalmazása egyáltalán nem sok gondot adna az államnak, mert ezen anyakönyvi hivatalok személyzetére eső javadalmazások jó részben fedeztetet nyernének a hivatalok által kiállítandó anyakönyvi kivonatok díjaiból.

Egyik főelőnye volna ezen új hivatalnak, minden esetre az, hogy először is az állam nem élvezné a clerusnak

méltányosság elvét maguk részére is követelik és megvárják.

Hogy saját szavokkal éljek: Nagy vagyona — „szernyü“ gazdagságra — egyáltalán nem vágyanak. S a ki egy kis jó módra tehet szert: azonnal zónázik atyafi látogatóba. S meg sem áll Bukovináig egy egy tarisznya levéllel s egy egy sellemkendőcskével: „a kint rekedt rokonoknak“.

És tekintve különösen Hertelendyt, ha fel nem izgatják vagy mint maguk mondják, nem „hergetik“ őket: erkölcsük jámbor és kegyes. Szapora faj és azt tartja: „a hány gyermek, annyi áldás.“ Nem is adná a gyermekét — szögének vagy örökbe senkihez — még ha tizenkettő van is. Nagyobb kihágásért ritkán vádoltatnak, orvosra vagy patikára nem igen szorulnak. S megesett személynek hírét se hallani köztük.

A „csángó kis tükör“ — mit e sorok írója most készít — röviden összefoglalva ezt a képet adja róluk: „Szép jövője van Torontálmegyének, itt nyertek új hazát a csángó legények. Ékesítik őket sok jeles erények, Erős hazafiak és jó keresztények. Nem válik ezekből soha se Dárius, Minden csángó egy egy missionárius. Nagyobb levelezők mint a nótárius, Ehen halhat tőlük a patikárius.“

Tomka Károly.

Öltöztetik — miután az sajátképen bukovinai oláhvisélet — a torontálvásárhelyi magyarok öltöztetével kezdik felcsérelni.

Dolgaikban igyekeznek, szorgalmasak és takarékosak. De — a mi különben a régi, független székely önézetre mutat — az tagadhatatlan, hogy cselédek lenni nem szeretnek.

Versenyezve törekszenek önálló gazdákká lenni. S lova és szarvasmarhája már a zselléreknek is van. Jelszavuk hogy: „egy se jó gazdasszony, a ki a tojásból bornyut nem tud venni“. S rossz hírüket nagyrészt a rajtuk élő paraziták kürtölték világgá.

Százéves hontalanságuk szomorú nyomait még jó soká viselhetik ugyan, de nem kis gondot igénylő lelkük a polgári, társadalmi és családi erények bölcsője.

Az adófizetést becsületkérdésnek tartják s megelőzik vele a régi juhos gazdákat. Katonák rendszeren kitűnők válnak belőlük. Ritka legény, a ki nem mint káplár vagy őrmester jönne haza a katonaságból.

Irni, olvasni szeretnek és ujságot is járatnak. Sokan németül, oláhul s még oroszul is beszélnek. S a ráczokkal és tótokkal csakhamar megértik egymást. Köztük s velük élve halva: teljességgel nem követelődzők. De a

oly annyira hangoztatott nagylelkű kegyét, másodsorú pedig főleg az ujonczállítási előmunkálatok gyorsasága és egyöntetűsége csak nyerne vele.

Az anyakönyvi kivonatokat az azt kérő vidéki felek szóbeli, vagy bélyegmentes kérvényére, avagy jegyzőkönyvi (szintén bélyegmentes) kérelmére és a megállapítandó díjak lefizetése mellett az anyakönyvvezető hivatal azonnal kiállítani és hivatalból portómentességet élvezve megküldeni volna köteles.

Az ily fajta hivatal felállításánál csakis az átmenet okozna nagyobb nehézséget. De ezen keresztül kellene esni. Erről az átmeneti intézkedések minémiségéről később fogok szólni.

Az anyakönyvi hivatalok felállításával az anyakönyvek egyöntetűsége és főleg nyelvbéli egysége éretnek el. Mert a különböző felekezeti anyakönyvi esetek mind magyar nyelven lennének az anyakönyvekbe bevezetve, a mi által elkerültetnék a hivataloknál gyakran akadályt okozó több nyelvű anyakönyvi kivonatoknak használati szüksége, és a magyar nyelvet ezen a téren is őt megillető domináló állásába helyezné.

Minden megyénél az ujonnan létesítendő anyakönyvhivataloknál, minden község részére volna egy-egy születési, esketési és halálozási anyakönyvnyitva, melybe minden egyes eset — természetesen a vallás megnevezésére külön rovat volna hagyandó — feljegyzendő volna.

Az anyakönyvvezetést ily módon a ma-holnap államosítandó közigazgatással átvenné az állam, mint a melynek leginkább érdekében fekszik a correct anyakönyvvezetés.

Az átmeneti intézkedésekről, valamint az anyakönyvi hivataloknak nézetem szerinti megalkotásáról és ügykezeléséről legközelebb fogok egyet-mást elmondani. Vicenotarius.

Sport.

Regatta közgyűlés. A „Torontál” helybeli regatta-egylet f. hó 5-én tartotta rendkívüli közgyűlését Rónay Jenő kir. tanács, alispán elnöke alatt, melynek legfontosabb tárgyát az egylet által építeni szándékozott csarnok felállítása képezte. A nagyszámban megjelent tagok élénken vitakoztak e kérdés fölött, végül a csarnok építése kimondatott s az egylet elnöke kéretett fel a további intézkedések megtételére. Tárgyalattott továbbá a titeli regatta s az egyleti jelvények kérdése is. A közgyűlést választmányi ülés előzte meg, melyen Kluge Károly, Réczey Gyula és Tárczay Ferencz urak az egylet tagjai sorába egyhangulag felvétettek.

A nagy-beckereki lóversenyen, mely jövő hó 13-án lesz, megyénk két jeles urlovarja: Balás Iván N.-Ellemérről és Jankó Ágoston Nagy-Szt-Miklósról, mint halljuk, szintén lovagolni fognak.

Training. A „Torontál” helyb. regatta-egylet négyezőse újból megkezdte a traininget a titeli versenyhez. A trainingnek azonban igen komoly akadálya van: a vízhiány. A Bégában oly hallatlanul alacsony a vízállás, hogy még a „legöregebb” apák is alig látták ilyennek; a gyermekek derékig érő vízben kényelmesen gázolhatnak át rajta.

Hajótörött regattások. Az aradi újdonszülött regatta-egylet tagjai vasárnap hajnalban Paulisra óhajtottak kirándulni. Ment is minden szépen egészen Glogováczig. Itt azonban malheur történt velök. Ugyanis a Maros hihetetlenül kicsiny volta miatt a malmokat nagyon előre tolták és a regatta csónak beleütközött egy ilyen malomba. Az összeütközés olyan heves volt, hogy a regattacsónak teljesen összetörve, hasznavehetlenné vált. E mellett baj volt az is, hogy a regattások levetették a kabátjaikat, ezek a vízbe estek pénztárczástól együtt s mert a hajótörés mély vízben esett meg, a kabátok eltűntek pénztárczástól együtt. A kirándulók mind megmenekültek s ekkor kocsira ültek és úgy mentek el Paulisra.

HIREK.

Személyi hírek. Hertelendy József, megyénk főispánja és neje, kik Karlsbadban és Herkulesfürdőben töltötték a nyarat, szombaton, e hó 6-án este érkeztek vissza városunkba. Fogadásukra többen kisérték az indóházhoz. — Schaffner Antal apátplébános szerdán érkezett vissza Kassáról, hol a Dessewffy csanádipüspök beiktatásánál rendezett ünnepélyeken vett részt.

A nagy-beckereki magyar telepítvény helyén már 124 ház van munka alatt, melyekből 5 ház csaknem elkészült. A házak építése az utóbbi napokban rohamosan halad. Folyó hó 4-én Rónay Jenő kir. tanácsos, alispán, ismét megjelent az új telepen, hol Engl S. helybeli és Milkó Vilmos szegedi építési vállalkozókkal több órán át tartó tárgyalást folytatott a tető-építmények tárgyában. Az új telepen ugyanis csak cseréppel fedett lakóházak építhetők fel.

Lóverseny, színelőadás és bál. Városunkban október hó 12-én lesz az őszi lóverseny, melyet lódíjazás előz meg. Az idei lóverseny igen érdekesnek ígérkezik s az urlovarok versenye, a vadászverseny s nagyobb szabású sikversenyekben érdekes mezőnyökre van kilátás. A lóverseny alkalmából a „Torontál” regatta-egylet által díszelőadás rendeztetik a helyb. városi színházban, melyet fényes bál követ a városi casino összes termeiben. E mulatságokra máris folynak az előkészületek, s megyénk előkelősége teljes számban fog azokban részt venni. Mint értesülünk, Bács megye ifju földbirtokosai ez alkalommal tíz négyesfogaton rándulnak át Nagy-Beckerekre — leánynézőbe.

A leégett Tokaj segélyezésére országszerte megindultak az adakozások. Megyénkben Török Becse képviselő-testülete kezdeményezte a nemes mozgalmat, s ötven forintot szavazott meg a község pénztárából a tokaji szerencsétlenek nyomorának enyhítésére. Társadalmi téren az ottani helyi nőegylet buzgólkodik a jótékony adományok gyűjtése körül. A nőegylet elnökei, Istvánfi Istvánné és Bizek Arminné urhölgyek már is jelentékeny összegű pénzdományt s mintegy száz darab különféle ruháneműt szállítottak el Tokajba. A nőegylet legközelebb színelőadással egybekötött hangversenyt is rendez a tokaji leégett javára. Ez a szép példa minden dicséreten felül áll, s bizonyára városunkban s más községekben is utánzásra fog találni.

Színelőadás és hangverseny. A nagy-beckereki munkásképző- és társasegylet folyó hó 7-én, vasárnap, az Ellmer-féle vendéglőben jótékonycélu előadást rendez. Az egyleti helyiségben felépített színpadon teljesen új díszletekkel adatik: I. „Egyleti mottó”. Énekli a dalárda — II. „Kitagadva”. Színmű 1 felvonásban. Irta Csiky Gergely. Személyek: Lorántfy Anna, Derler E. k. a. Péter, nagybácsi, Szabó István ur. Zerédy Jenő, Kiss J. ur. Tornay Balint, Beöthy I. ur. Janka, ennek neje, Dózsa K. k. a. Julia, szobaleány, Demmel A. k. a. — III.

„Ernáni”. Verdi világhírű operájának zárjelenete (Finále). Rendező Wiltshgo R. karmester ur. Személyek: V. Károly, császár, Neumann M. ur. Elvira, Boross J. ur. Ernáni, Jokly S. ur. Fegyverhordók kardalát énekli a dalárda. — IV. „Der pfiffige Jakob”. (Furfangos Jakab). Böhözat 1 felvonásban. — V. „Ima” Kardal: Kreuzer C. „Granadai éji szállás” operájából. Énekli a dalárda. — VI. Tánccmulatság. — Helyárak: I. rendű számozott szék 80 kr., II. rendű számozott szék 60 kr. Allóhely 50 kr. Előadás kezdete 8 órakor. Táncz kezdete 10 órakor.

„Kereskedő-íffjak egylete.” A már többször említett felolvasások vasárnap, f. év szeptember hó 21-én este 8 órakor az egylet helyiségében, Rózsa-szálloda I. emelet, kezdődnek, és pedig a következő sorrendben: Moess Károly, szeptember 21-én: „Egy atya levele a kereskedelmi pályára készülő fiához” és „Jegy-bankokról”. Baaden Károly, október 5-én: „A villamos feltűnésekről a légkörben”. Dr. Klein Mór, október 19-én, „A kereskedelem fejlődésének története”. Dr. Brájjer Lajos, november 2-án: „A zene, mint művelődési eszköz”. Franz J. L., november 16-án: „A kereskedőkről”. Dr. Haidegger Lajos, november 30-án: „A vízről”. Dr. Holländer Mór, december 14-én: „A nők jogairól”. Dr. Kiss Sándor, december 28-án: „A magyar égről”. Dr. Stassik Ferencz: „Az uzoráról”. Dr. Kovács Izsó: „Hogy gondolkozik az ember?”. Kovács I. M.: „Gazdasági politikáról”. Kp. Kovács László: „A reklámról”. Dr. Nyáry Ferencz: „A chemia a kereskedelem szolgálatában”. Partilla Géza: „A fém- és papírpénzről”. Scossa Dezső: „A kereskedelem magyar-ságáról”. Dr. Végh Lajos: „A petite ről”. A felolvasásokhoz vendégeknél is ingyen a belépés. — A titkár.

Beiratások. A lefolyt hét legfőbb eseményét a beiratások képezték, mely alkalomból piros pozsgás gyermekarcok lepték el a nyáron át csendes iskolák környékét. A beiratások alkalmával sok vidéki látogatott hozzánk, kik közül többen csalódva vitték vissza gyermekeiket. A városi főgymnasium első osztályában 27 vidéki gyermeket utasítottak vissza, mert a törvényes 60 főnyi létszám már a második napon elért. A közokt. ministeriumhoz intézett távirati megkeresésére még 5 tanuló felvétele engedélyeztetett. E tömeges jelentkezés amennyire örvendetes jelnek mondható gymnasiumunkra nézve, egyuttal élénken figyelmeztet arra is, hogy párhuzamos osztályok felállítása a jövőben elkerülhetetlenül szükséges lesz, mert nagyon különösnek tartjuk, hogy torontálmegyei szülők (sokszor a legközelebbi szomszédságból is) idegen helyeken legyenek kénytelenek gyermekeiket taníttatni, a mi lényeges különbség egyes családok háztartásában, eltekintve attól is, hogy az illető szülő négy-öt várost végig utazhat gyermekével, míg oly helyre akad, a hol a törvényes létszám túl nincs lépve!

Halálozás. Balogh Károly megy. árv. ülnököt súlyos csapás érte a lefolyt héten, midőn anyja, ki látogatására ide érkezett hirtelen meghalt. Halálát alábbi gyászjelentésben tudatja a gyászoló család: Balogh Károly, torontálmegyei árvaszéki ülnök és neje Berndl Anna valamint gyermekei Eszter, Károly, Vilma és Zsigmond, Balogh Eszter és férje Nagy János valamint gyermekei Emma, Róza, Béla, Ilonka, Zoltán és Károly, Balogh Karolina és férje Szilágyi József és ezek gyermeke Károly megszorodott bánatos szívvel jelentik a felejthetetlen édes anyát, anyós és nagyanyát Özv. Balogh Ferenczének folyó 1890. évi szeptember hó 3-án reggeli négy órakor, vérömleny következtében rövid négy órai szenvedés után történt gyászos kimulását. A megboldogult hült tetemei f. szeptember hó 7-én vasárnap d. e. 11 órakor fognak a helyvét hitvallásuk temetőjében örök nyu-

galomra tétetni. Béke poraira! N.-Beeskerek, 1890. évi szeptember 5-én.

Ritka természeti tűnemény volt Panesován mult hó 25-én esti fél 9 órakor, midőn a teljes holdfényvel szemközt tornyosuló fellegek mellett teljes szivárvány volt látható.

Temesvár orsz. képviselői. Az idén száz éve, hogy Temesvár szab. kir. város követválasztási joggal bír. A város ugyan már 1781-ben megkapta a szabadsági levelet József császártól, de a magyar országgyűlés csak 1790-ben (a harmadik törvényezikkkel) adta meg neki az engedélyt alkotmányos jogainak gyakorlására. Még ugyanabban az évben (1790) megtartották a képviseléválasztást, mely alkalommal Koppauer Ignác és Jovanovits Bazil lett megválasztva. Az azóta lefolyt száz év alatt a következők képviselték Temesvárt az országgyűlésen: 1807. Plavsits Péter és Szilvássy Mihály. — 1808. Koppauer Ignác és Plavsits Péter. — 1825. Klapka József és Nikolits András. — 1838. Georgevits István és Mayer Ferencz. — 1833. Klapka József és Bakits János. — 1847. Preyer János és Popovits Márk. — 1848. Joanovits György és Urbányi Lőrincz. — 1861. Sulyok (Stockinger) Mór. — 1868. Missits János. — 1869. Klapka György. — 1871. Bugarszky Sándor. — 1872. Vargits Imre. — 1875. Missits János. — 1878. Missits János. — 1881. Missits János. — 1884. óta Horvát Boldizsár.

A Tiszaszabályozás próbája. Nagy érdeklődéssel várt nagyszabású munkálat esik meg az egész Tisza folyón még szeptember hónapban. A földmívelési minister rendeletéből lehetőleg egy és ugyanazon perczben végig mérik a kanyargó Tisza hátát, kezdetétől torkolatáig, az egyes beosztott folyószakaszokon abból a czélból, hogy minden ponton megállapíthassák a Tisza 0 (legkisebb) vízszinét. A munkálatnak czélja megtudni: leszállyott-e a Tisza 0 vízszine a legutóbbi, még 1842. évben megejtett hasonló „fixirozás“ óta? Ebből aztán könnyű lesz bizonyos ítéletet mondani azon, rendkívüli fontos kérdésben: helyes és eredményes volt-e az egész Tiszaszabályozási munkálat? Ha alacsonyabb lett a szabályozás folytán a 0 vízszin, a nagyszerű szabályozási munkálat helyessége pozitív bizonyítékot nyer ezen a próbán, mely már csak azért is a legszélesebb körben kelt élénk érdeklődést, mert ez az általános vízszin-fixirozás először esik meg a Tiszaszabályozás kezdete óta.

Halálos esés. Zombolyán Schira János parasztagdának szombaton dolga akadt Otló Péter malmában, hová magával vitte 7 éves kis fiát, Janost. Kis idő múlva Schira meghagyta fiának, hogy vezesse haza az egyik, hámmal fölszerelt lovat. A fiu engedelmessékedett az apja parancsának. Utközben találkozott egyik pajtásával, ki megkérdezte tőle, miért gyalogol a ló mellett, hisz felülhet rá, majd ő felsegíti. A hét éves fiu követte a tanácsot, s felülve a lóra, hazafelé lovagolt. A gyermek eleinte jól megülte a lovat, de a ló hirtelen megbokrosodott és a fiu leesett róla. Eközben egyik lábával szerencsétlenül megakadt a hámban, s a megvadult ló maga után vonszolta több utcán át. A szegény fiu a szó szoros értelmében szét lett marcangolva és holtan viték haza szülőinek házába.

Megugrott férj. Padén K. J. 40-50 éves igen ügyes bognár megunta feleségét s más asszonyra vetette szemét. Perpatvar támadt e miatt közöttük, mely azonban ismét elmult, amint házukat eladták. Azóta mintaférj vált belőle, még templomba is eljárt s az asszony már azon reménykedett, hogy férje megváltozott s kezdett benne bizni, midőn tehát e hét elején egy bizalmas órában azt kérdezte tőle: „Ugyan asszony, hova tetted a pénzt, mit a házért kaptunk?“ minden gyanu nélkül válaszolva, hogy azt a kép mögé rejtette. — És másnap reggel az asszony a gyalupadon egy 10 ftos bank-

jegyet s egy czédulát talált, melyen e sorok állottak: „Elj gyermekeddel boldogul. Találkozunk még a siron túl.“ Nem is sejtik hova lett; elvitte a pénzt s mestersége legnevezetesebb szerszámaival. Ugy látszik, valamely más vidéken új életet akar kezdeni.

A nagy-ősi szerelmi dráma. A következőket jelentik Nagy-Őszről: Maschek Sándor nagy-komlói fiatal kereskedő már hónapok óta szerelmes volt Holtzinger nagy-komlói jó-módu parasztagdára csinos leányára. A szülőknek hízelt, hogy a fiatal kereskedő házukhoz járt és szívesen látták leányuk körül forgolódni. A leány azonban mást szeretett, odaajándékozta szívét egy nyalka sváb legénynek, a kit két év előtt elvittek katonának és a kinek ő örök hűséget esküdött. Hiába kérte Maschek, hiába akarták rábeszélni szülei, hogy mondjon le régi szerelméről, a leány hajthatatlan maradt és kereken visszautasította a Maschek udvarlásait. Az elkiseredett ember e hó 18-án ismét felkereste a leányt, újra könyörgött, hogy legyen neje, de Katalin kijelentette, hogy nem lesz soha az övé. Maschek ekkor távozott, de később felkereste a leányt a mezőn, forgópisztolyt vett elő és háromszor lött rá. A két első lövés csupán horzsolta a leány hátát, a harmadik azonban behatolt a hátába. A fiatal ember ezután a saját keblére nyomta a forgópisztolyt és elsütötte. A golyó behatolt a mellébe, de nem ölte meg. A szerencsétlen ekkor a revolverrel az egyik közellevő házhoz futott, de a lakók, a kik szemtanúi voltak a jelenetnek, elzárták előle a kaput. Maschek most eldobta a pisztolyt, a mezei kúthoz futott és beleugrott. Halva húzták ki a kútból. Nagy-komlói lakásán két levelet találtak, melyben tudtul adja, hogy arra az esetre, ha nem éri el czélját, öngyilkos lesz és vagyonát unokanővére hagyja, a kit kér, hogy temettesse el tisztességesen és állíttasson neki sírkövet.

A mesterséges eső Amerikában. Az Egyesült Államokban a kormány támogatása mellett közelébb megkezdik a kísérletet a mesterséges eső előállítására, úgy hogy kisebb léggömböket bocsátanak fel, melyekben dinamit van, s mikor bizonyos magasságra száll a gömb, a lefüggő zsinórnál fogva elsütik a dinamitot. Az így támadt légrázkozás aztán meghozza az esőt. A műeső hirdetője Ruggles tábornok, ki ezelőtt épen tíz évvel tette közzé erről szóló tanulmányát New-Yorkban. A tudományos körök nem sok figyelemben részesítették és csak mint kuriózumról szóltak Ruggles tábornok teóriájáról. Osszeköttetéseivel fogva azonban sikerült neki mégis felhívni az érdeklődést. A washingtoni kongresszuson nem egyszer előhozták és sürgették a próbát. Farwell szenátor lelkesült legjobban az eszméért s ő vitte ki, hogy a kísérleteket a kormány 2000 dollárral hajlandó támogatni. Mióta egy bizottság komolyan kezd készülni próbákra, a felszólalások sem hiányoznak. Ruggles elmélete szerint a robbanások által megmozdított levegőben fel- és leszálló áramlások támadnak s ezek összetalálkozása szüli az esőt. Csakhogy ez még nem elég. Mert az eső előidézésére két ellenkező légáram találkozása nem elég, hanem szükséges, hogy az egyik hidegebb, a másik pedig melegebb legyen. Ezt azonban a dinamit nem idézheti elő.

Törvényszéki csarnok.

A n.-beeskereki kir. törvényszék végtárgyalásainak sorrendje:

1890 szeptember 13-án:

Petrovits Pável, sikkasztás. — Veréb György, hivatalos hatalommal való visszaélés.

Helyreigazítás. Lapunk mult számában megjelent azon közleménybe, hogy Kovács Sándor lajosfalvi jegyző elleni ügyben a helyb.

kir. törvényszék a rágalmazást nem látta femforogni, de őt becsületsértés vétségében 50 ft pénzbírságra ítélte — hiba esüszött be, a mennyiben nem a lajosfalvi jegyző, hanem Kovács Sándor magyar-íttebei községi képviselő és földbirtokos volt a vádlott.

Nagy örökség. Thomas H. Blythe 1883-ban végrendelet nélkül halt meg New-Yorkban. Vagyona pedig nagy volt. Így San-Franciscóban házak, földek, melyek 140,000 dollárt jövedelmeznek, Kalifornia déli részében továbbá Mexikóban nagy földbirtokok, bányák. Egyenes örököse nem maradt Blythenek, s így egyéb örökösök álltak elé, kik igényt tartottak, mint rokonok. Nem kevesebb, mint 197 emelt igényt a new-yorki törvényszék előtt. Voltak ezek közt derék angol családok is, kik rokonságban álltak az elhunytal, de nem hiányoztak cigányok sem. Feltűnő sok hajóskapitány jelentkezett mindenfelől, Amerika különböző részeiből ép úgy, mint Európából. Egy koblenzi német asszonyosság pedig genealogiai okiratokkal állt elő, melyekkel bizonyította, hogy Blythe bizonyos báró Neuhaus családból származott, melynek egyik tagja 1703-ban ment Angliába, s attól ered néhai Blythe. Egy másik ép ily kétségtelenül olasz származását bizonyította, úgy hogy Blythe 9 esetben francziának, hat esetben németnek, négy esetben spanyolnak, aztán svédnek, hollandnak, lengyelnek, olasznak volt bizonyítva. A 197 örökös 72 ügyvéd képviselte. Mindenesetre feltűnő volt, hogy Blythe élet-körülményeit, szokásait annyi sok az egymástól igen távol élő ember ismerte, s így élelmes ügyvédek csinálták itt is a nagy pórt, a kik Amerikában az örökösöket fölülte ügyesen gyátják, csak hogy az örökösöket megsarczolhassák. A new-yorki törvényszék az elhunyt törvénytelen leányát találta a legjogosabb örökösnek, ezenkívül Liverpoolból ismerte el egy család igényeit, s ez szintén kap az örökségből.

Az első villamos kivégzés, mint most már bizonyosra vált egyuttal utolsó is volt. A kivégzett gyilkost Kemmlert, a kit szeretője megöléséért ítélték halálra, felboncolták New-yorkban, s a boncolás mutatta meg valójában, hogy milyen rettenetes barbár dolog volt a szerencsétlen ember elpusztítása. A kivégzett teste iszonyuan össze volt égetve: vére koromfekete volt, a keresztben a esontjai is össze voltak égetve, a koponyája nagyrészt teljesen megszenesedett. A rettenetes szenvedést mutatta a kivégzéskor, hogy Kemmler teste 18 másodpercig olyan iszonyuan rángatózott, hogy szinte szétszaggatta az ujjnyi vastag szijakat, melyekkel a kivégző székre leszorították. Kemmler szájából valóságos fecskendezett a hab, két kezét úgy összeszorította, hogy vér folyt a kezéből: a test pedig füstölgött s az égetet sebek kellemetlen szagát terjesztette. Az orvosok most élénken vitatkoznak a new-yorki lapokban s a többség villamos kivégzés ellen nyilatkozik. Többnyire azt mondják, hogy ez a kivégzés sokkal brutálisabb, mint az akasztás. Edison, a híres elektrotechnikus is nyilatkozik a villamos kivégzésről. Szerinte abban volt a hiba, hogy a villamos-ságot nem okosan alkalmazták, a menyiben a vezetőket az elítelt fejéhez illesztették. Mivel pedig a koponyát körülfogó haj rossz vezető, a villamosság nem juthatott egyszerre és teljesen a testbe s ez okozta, hogy a kivégzés olyan rettenetes lett. Ha a két vezetőket az elítelt két kezére illesztik, akkor az elíteltet Edison szerint a villamosság pillanatnál is rövidebb idő alatt megölte volna. Hanem ezt az újabb kivégzési módot most már bajosan fogják emberen kipróbálni.

Szerkesztői üzenet.

T-a K-y ev. ref. lelkész urnak Hertelendyfalván. A küldeményért szíveslyes köszönet. A „Kritikus csángót“ is szívesen látjuk. A kívánt lappeldányok elküldése iránt már intézkedtünk.

G A Z D A S Á G.

A »Torontál« melléklete.

Pótszerek és hamisítások az iparban.

Gelléri Mór felolvasása után.

II.

(Keményítő farostokból és vadgesztenyéből. — Üveg papirosból. — Papiros-kilincsek és papiros-patkók. — Papiros-készítés mohából. — Allandó tapéták. — Kukoricza-olaj. — A gyapot versenytársa. — Posztó fából.)

A legnevezetesebb haladás észlelhető ez időszerint a vegyészeti ipar terén, főleg a festékanyagok, illatszerek, gyógyszeres alizarin, az indigokék-utánzat, az alkaloidok (chinin, morfin, antipirina) előállítására körül. Szakemberek azonban a legnevezetesebb problémának tartják most a keményítőnek farostokból való előállítását. A farost ugyanis rengeteg mennyiségben áll rendelkezésre, s ha ezeket keményítőlisztté lehetne változtatni, igen nagy mennyiségű ételmezszer (buza, burgonya) maradhatna meg az emberiség táplálására. E probléma megoldása befolyással lehet a szociális kérdés kedvezőbb megoldására is és csökkenthetné az ételmezszer mesterséges előállítására fordított nagy versenyt. Hogy másutt is érzik a keményítő-kérdés helyes megoldásának fontosságát, erre nézve érdekes adatot képeznek azok a kísérletek, melyeket Franciaországban a keményítőnek vadgesztenyéből való előállításával tettek. A vadgesztenyét, főleg Franciaországban, leginkább juhok etetésére használják, de ujabban rájöttek, hogy épúgy mint a burgonya, alkalmas keményítőanyagoknak is. A gesztenyét héjastól együtt megőrlik, azután sűrű szitán át kimossák, végre kádakban kálitimsóval präparálják. 300 kgr. vadgesztenyét 1000 liter vízben 50 gramm kálitimsóval vegyitenek; bizonyos eljárás után a vizet leeresztik s azután a keményítőt a levegőn, később pedig mesterséges hő által szárítják. A keményítő 15—17 százalékos ad; a szitán maradó lisztrétegből kellő desztillálás után 5—6 százalék alkoholt lehet nyerni.

*

A papirost mindinkább felhasználják a legkülönbözőbb cikkek gyártására. Ujabban az üvegházak ablakait kezdik papirosból gyártani. A találmány Amerikából ered, de egy elbingi gyáros a minták után szintén felkarolta e cikkek gyártását. Az 5 láb magas, 3 láb széles vaskeretbe foglalt üvegtábla 3 1/2 márkába kerül. A papiros egészen olyan, mint a tejüveg s míg egyrészt a nap sugarait távol tartja, addig a meleg kiáradását nem gátolja. Egy ilyen papirostábla átlag legalább 4 évig tart.

De ha már papirosból vasuti kerekeket, főzőedényeket s több efféléket készítenek, a kutató emberi elme még ennél bizarrabb dolgot is talál ki. Így például egy német papirosgyár legújabb szabadalmat nyert papirkilincsek gyártására, melyek, mint egy görliczi szabadalmi iroda jelenti, külsőre egészen olyanok, mint a kemény fából készült kilincsek, de sokkal könnyebbek, tartósabbak és olcsóbbak, nem repedeznek s nem árt nekik a

nedvesség sem. Ezenfelül csinos, tetszetős formára nagyon alkalmasak.

De lópatkót is készítenek már papirosból. Régen keresnek már a szakemberek a vasnál megfelelőbb anyagot lópatkók készítésére s most azt hiszik, hogy a papirosanyagban megtalálták azt. A papiros ugyanis sajátos rugalmassággal s azzal a nagy előnnyel bír, hogy a belőle készített patkó nemcsak nem kopik, mint a vas (a mi sokszor a lovak kisiklását idézi elő), hanem épen ellenkezőleg a használás által külsőleg érdessé válik, a mi a lovak biztos járását jelentékenyen előmozdítja; ezenfelül a papirospatkó is ellenáll a nedvességnek s azzal a megbecsülhetlen előnnyel is bír, hogy bizonyos ragasztószerrel a lovak lábához tapasztható, miáltal a patkószegek gyakran ártalmas és kellemetlen használatára teljesen elesik.

Ha már a papirost ily sokféle célra használják, maholnap kevés lesz az anyag, melyből a papirost készítik. Erre is gondoltak a szurrogátumfelhasználók s legújabbban Svédországban mohából készítenek papirost. A fehér moha Svédországban óriási mennyiségben fordul elő s az ebből készített írópapiros nemcsak szép sima és tartós, hanem nem is sárgul meg s nem törik, mint a fából készített újabb papirosok. Szakkörökben nagy jövőt jósolnak ez új találmánynak.

*

A lakásberendezések terén nagy örömmel üdvözlük az u. n. „allandó tapétákat“, melyeket Angliában rövid idő óta gyártanak papirosból vagy lenből, legtöbbször esetben pedig mindkettőből. E tapéták festése kitűnő vegyítékű olajfestékekkel az ornamentika legújabb izlése szerint történik és pedig teljesen ártalmatlan, minden méregtől ment festékekkel. Az ilyen olajnyomatú tapéták oly tartósak, hogy azokat nemcsak mosni, hanem sikálni is lehet. A nap, a légszusz semmi tekintetben sem árt nekik, mert a rájuk alkalmazott olajfesték oly kitűnő, hogy a nap nem szíhatja ki színét, a légszusz pedig nem homályosítja el. A falak nedvesége sem árt e tapétának, mely mindez előnyök mellett azzal a jó tulajdonsággal is bír, hogy nem drágább a mostani jobb fajta papiros tapétáknál. Ezért rohamosan terjed s maholnap bizonyára nálunk is ismeretes lesz.

*

Az olajgyártás termelési képessége sem elégti már ki a nagy fogyasztást. Amerikában ujabban kukoricza-olajat gyártanak nagy mennyiségben. A kukoriczaolaj igen kellemes ízű, kitűnően alkalmas kenésre, de használják salátára s azokra a czélokra, melyekre eddig a repce- és faolajat használták; a bőrre jobb hatással van, mint a gyapotolaj, külső használatra tehát felette alkalmas.

*

Vége a ruházati ipar terén is találkozunk elég új szurrogátummal. A jute és gyapot mellett ujabban az

„Okra“ növényt fedezték fel, melynek kitűnő rostja van, de eddigi hiányos művelése és feldolgozása akadályozták kereskedelmi értékesítését. Az e tekintetben nemrég foganatosított javítások oly eredményre vezettek, hogy szakemberek általában azt állítják, hogy az „Okra“ növényből készített szövetek felülmúlják a gyapot-, ramie- és jute-gyártmányokat. E mellett e növény igen gyorsan nő és sokkal olcsóbb az előbbiekénél.

Valamennyi itt felsorolt találmányt és utánzatot messze felülmúlja a faposztó. Ime, már annyira haladtunk, hogy farostokból posztót készítenek, vagy helyesebben: kísérleteket tesznek posztókészítésre. A találmány lényege a következő: Vékony, gumómentes deszkákat vagy léczeket finom szalagokra hasítják a fa rostja irányában; e szalagokat aztán hermetice elzárt üstben kénsavtan megfőzik, miáltal az anyag elveszti merevségét s vegyészileg egészen átalakul; ha ezután a rostokat fehéritik, selymes fényt nyernek s végre e célra berendezett fűtőhelyiségekben szárítatnak, nagy mértékben rugalmasok és szilárdak lesznek. Az ujabban megnedvesített rostokat ezután épúgy készítik elő a szövésre, mint a kendert vagy a gyapotot, kártolozzák, fonallá sodorják s e fonalokból végre szövőszékeken bármily minta szerint való posztót vagy szövetet készítenek belőle. E kísérlet eléggé előrehaladt, hogy maholnap komolyan számbajölessen s így nemsokára fából készített toilettekben feszíthetünk.

Ezután már nem nagy fáradságba kerülhet a fából való vaskarika készítésének problémáját megoldani.

KÜLÖNFÉLÉK.

Délmagyarország idei termése. Az orsz. statisztikai hivatal összeállítása szerint a délvidéki megyékben az idei termés eredménye a következő: Buza termett: Torontálban 4.979.806 (átlag egy holdon 911 mm.), Temes megyében 2.358.238 mm. (átlag egy holdon 7.52 méterem.), Krassó-Szörényben 581.799 mm. (átlag 6.76 mm.). Rózsa termett: Torontálban 153.436 mm. (átlag egy holdon 8.25 mm.), Temesben 250.967 mm. (átlag egy holdon 7.85 mm.), Krassó-Szörényben 47.341 mm. (átlag egy holdon 5.46 méterem.). Árpa termett: Torontálban 450.745 mm. (átlag egy holdon 7.74 mm.), Temesben 123.350 mm. (átlag egy holdon 6.21 mm.), Krassó-Szörényben 27.062 mm. (átlag egy holdon 6.20 mm.). Zab termett: Torontálban 509.815 mm. (átlag egy holdon 6.16 mm.), Temesben 295.862 mm. (átlag egy holdon 4.83 mm.), Krassó-Szörényben 189.896 mm. (átlag egy holdon 5.68 mm.).

*

A pacirták évről évre gyérebben jelennek meg. Anglia éjszaki részéből már csaknem egészen eltűntek. Azt tartják hogy a pacirtákat a seregélyek üldözik, mert ezek a pacirták tojásait összetörik, s a fiók madarakat is megölik. A pacirták fogyását azonban inkább az okozza, hogy nincs többé annyi szabad mező, mert az eke mindig több és több területet szánt föl, a mezőkön pedig szarvasmarhák háborgatják a pacirtafészkeket.

Felelős szerkesztő: Lauka Gusztáv.
Főmunkatárs: Kp. Kovács László.

VASUTÜGYEK.

(Szab. osztrák-magyar államvasut-társaság.)

Nyugotnémet-osztrák-magyar vasuti kötélek. — F. évi szeptember hó 15-én az alul nevezett állomásokra szállítandó szálló és friss gyümölcs küldeményekre tetszés szerinti mennyiségnek fehérszállítólevél kíséretében való feladás mellett, gyorsárúkénti továbbításnál a következő rovatolási díjtételek lépnek érvénybe:

Komjátról

Braunschweigba (Hauptbahnhof) 11.69 mrk.
Halle a.S. . . . . 9.89 mrk.
Magdeburgba
Neustadt-Magdeburgba } . . . 10.84 mrk.
Buckauba
Sudenburgba
100 kgként.

Helyi árudijszabások II. részének 1. és 1a. füzetei. — A fentemlített dijszabásokhoz és pedig az 1. füzethez az I. és az 1a. füzethez a III. pótlék f. évi szeptember hó 15-én lép életbe.

Az előbbi kivált a 3 külön dijszabás bevonását a dijszabásba, a váltóztatott 2. kivételes dijszabást széna szállítására, a 11. kivételes dijszabást bor, stb. szállítására továbbá díjtételek érvényen kívül helyezését és helyesbítéseket; utóbbi pedig főleg részben változtatott díjtételeket Bécsnél való forgalomban, a 6. kivételes dijszabást (fakéreg szállítására), állomások bevonását a 8. kivételes dijszabásba (bor szállítására)

és a 20. kivételes dijszabásba (fa szállítására) tartalmazza.

Ezen dijszabások példányai a társasági állomásokon megtekinthetők és az igazgató-ságnál (VI. Terézkörút 60.) megvehetőek.

Kimutatás

a „Torontálmezei takaré- és hitelbank“ 1890. évi augusztus havi forgalmáról.

I. Pénztári betételek

állása július végével	646191 34
betételek augusztus hóban	38235 77
összesen	684471 11
visszafizetések augusztus hóban	72341 17
állása augusztus végével	612085 94

II. Folyó számlai üzlet

tevőleges egyenleg július végével	10040 83
visszafizetések augusztus hóban	3594 23
összesen	13635 06
kiadások augusztus hóban	28377 85
szenvedőleges egyenleg aug. végével	14742 79

III. Leszámítolási üzlet

a tárcza állása július végével	711192 25
leszámított aug. hóban	255193 09
összesen	966385 34
visszleszámított és visszafizetett augusztus hóban	247617 26
a tárcza állása aug. végével	718768 08

IV. Előlegek értékpapirokra

állása július végével	10766 50
kiadások aug. hóban	95 —
összesen	10861 50
visszafizetések aug. hóban	1365 —
állása aug. végével	9496 50

V. Ingatlan kölcsönök

állása július végével	53358 74
visszafizetések aug. hóban	434 99
állása aug. végével	52923 75

VI. Pénztár-forgalom.

készpénzgyenleg július végével	8546 —
bevételek aug. hóban	514234 05
összesen	522780 05
kiadások aug. hóban	519956 16
készpénzgyenleg aug. végével	2823 95

Kimutatás

a „Nagy-becskerei takarékpénztár“ 1890. évi aug. havi forgalmáról.

Részvénytőke: frt 100.000. Tartalékalap: frt 40.000.

Kamatkozó betétek:

állapot 1890. évi július hó végével	408477 95
betételet aug. hóban	9776 69
összesen	418254 64
visszafizetett aug. hóban	60233 54
állapot aug. végével	358021 10

Folyó számlai üzlet:

állapot július hó végével	44247 72
előlegeztetett aug. hóban	16919 91
összesen	61166 73
visszafizetett kölcsönök aug. hóban	19714 97
állapot aug. hó végével	41452 66

Előlegek értékpapirokra:

állapot július hó végével	10596 —
előlegeztetett aug. hóban	243 69
összesen	10839 69
visszafizetett előlegek aug. hóban	163 —
állapot aug. hó végével	10676 69

Válto számla.

állapot július hó végével	471692 20
leszámított aug. hóban	159474 37
összesen	631166 57
beváltatott és visszleszámított aug. hóban	234682 44
állapot aug. hó végével	396484 13

Pénztár-forgalom:

készpénz július hó végével	3859 47
bevétel aug. hóban	439595 81
összesen	443455 28
kiadás aug. hóban	435986 37
egyenleg aug. hó végével	8278 91

H i r d e t é s e k.

489. sz. bvk. 1890.

(305—1.1)

Árverési hirdetmény.

Közírré tételik, miszerint a tek. n.-becskerei kir. tszék 1889. évi 7414. számú végzésével megkeresett tek. n.-becskerei kir. járásbírósnak 1890. é. 9700. sz. a. kelt végzése folytán Arvay Katalin és Mihály részére, Hevessy Ferencz magyar ittebei lakosnál 214 frt 25 kr. és jár. iránti kielégítési végrehajtás utján 1890. évi aug. hó 1-én lefoglalt 381 frtra becsült 120 f buza vagyis 36 mm. buza, 3 ló, 1 kocsis és 2 drb disznóból álló ingóknak alperes lakásán Magyar-Itteben bírói árverésen készpénz fizetése mellett leendő eladatása 1890. évi szeptember hó 17-ik napjának délelőtti 10 órára tűzött ki; a 7649. polg. ex 1890. sz. a. kelt végzés alapján.

Együttal felhívotnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, de az, ha részükre a foglalás korábban eszközöltetett, a végrehajtási iratokból ki nem tűnik, ugy az esetben is, ha elsőbbségök bérleti vagy haszonbérleti viszonyon alapszik és ezen törvényes zálogjoguk a végrehajtási jegyzőkönyvben megvan ugyan említve, azonban a követelés összege ugyanott kitüntetve nincs — miszerint az 1881. évi LX. t. cz. 111. §-ához képest elsőbbségüket az árverés megkezdéseig alólirhoz egy példányban írásban adják be, avagy szóval jelentsék be annál is inkább, minthogy később bejelentett elsőbbségek végrehajtató kielégítését nem gátolják, igénylők a vételár fölölsejére fognak utasítani.

Kelt N.-Becskeken, 1890. augusztus hó 30-ik napján.

Kiss Sándor.
kir. bir. végrehajtó.

7909. sz. tlkv. 1890

(306—1.1)

Árverési hirdetményi kivonat.

A n.-becskerei kir. tszék mint tlkvi hatóság közírré teszi, hogy özvegy Paity Obradné Draginya ugy is mint kk. Paity Gyula és Zorka gyámja beodrai lakos

végrehajtást szenvedő elleni 5000 frt tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagy-becskerei kir. törvényszék kerületében levő Beodra községi 36. sz. tlkvb. lefoglalt 68., 69. hely. és 547. össz. sz. ház és beltelek 345 forint kiküldetési árban 1890. évi október hó 1. napján d. e. 10 órakor Beodra község-házánál megajándó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni.

1. Ha a megállapított kiküldetési áron felül ígértek senki sem tenne, az árverésre kitűzött bírtok szükség esetén a kiküldetési áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kiküldetési árának 10 százalékát vagyis 34 forint 50 krajczárt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. törvényezikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatt kelt m. kir. igazságügyi ministeri rendelet 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elősmervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. tszék tlkvi irattárában s Beodra község-eljáróságánál megtekinthetők.

Kelt N.-Becskeken, a kir. tszék mint tlkvi hatóságnál 1890. évi június 25-én. — Fornszeck, egyes bíró.

6843. sz. tlkv. 1890.

(310—1.1)

Árverési hirdetmény.

A módosi kir. járásbírósa mint tlkvi hatóság részéről közírré tételik hogy a m. kir. jogügyszegatóság által képviselt m. kir. honvéd kincstár végrehajtónak Faul Ádám zichyfalvi lakos végrehajtást szenvedett elleni 56 frt 03 kr. tőke, ennek 887 évi október hó 3 napjától járó 6 százalékos kamatai 35 frt 15 kr. ugy 8 frt jelenleg megállapított árverés kérésű költség iránti végrehajtási ügyében a módosi kir. jbróság

területéhez tartozó a zichyfalvi 82. számú tlkvb. a. II. 2—6 sorszám alatt felvett 403, 695, 741, 1156. és 1189. hr. számú 15 hold 400 □-ölnyi urbéri feltelekből Faul Ádámot illető fele része 1397 forint 50 kr. kiküldetési árral az árverést ezennel elrendeli és annak foganatosítására a határidő 1890. évi szeptember hó 29-ik napjának d. e. 10 órája az illető község hivatalos helyiségében az alábbi feltételek mellett kitűztek.

1. Kiküldetési ár a fentebb kitett becsár a melyen alul is az árverésre kitűzött ingatlanság eladatni fog.

2. Árverezni kívánók tartoznak a becsár 10 százalékát vagyis 139 frt 70 krajczárt az árverés megkezdése előtt készpénzben, vagy az 1881: évi LX. t. cz. 42. §-ában megjelölt árfolyamán és az 1883. évi nov. 1-én 3333. szám a. kelt m. kir. igazságügyi ministeri rendelet 8 §-ában óvadékképesnek nyilvánított értékpapirban kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: évi LX. t. cz. 170. §-ában előírt a bánatpénznek előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Módoson 1890 június hó 19-én. — Keczer, kir. aljbró.

1425. sz. házk. 1890.

(309—1.1)

Hízés.

Márkov Csedomir, Agnicza, Stefan és Perszida barándai volt lakosok ismeretlen helyen tartózkodó házközösségi tagok az 1885: XXIV. tez. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 18. §-ához képest felhívotnak hogy a Markov fele 41. sz. házközösség megszüntetése ügyben Baránda község-házához 1890. évi december hó 9-én d. e. 8 órájára kitűzött tárgyaláson vagy személyesen jelenjenek meg, vagy pedig a részére Z-ivkovics János barándai lakos személyében kinevezett gondnokot észszerű képviselőikre nézve kellően utasítsák, mert ellenkező esetben ezek elmulasztásának következményeit maguknak tulajdonítsák.

Antalfalva, 1890 augusztus hó 13-án. — Grofsoreán, házk. tb. főszolgabíró.

Idézés

Petrov Gyóka, ennek neje Szófia, Daficza, Szofronie ezek gyermekei, Atyim és Lázár ismeretlen helyen tartózkodó házközössi tagok az 1885: XXIV. tez. végrehajtás tárgyában kiadott utasítása 18. §-ához képest felhivatnak, hogy a Petrov féle 280. számú házközössi megszüntetése ügyben Baránda községhezához 1890. évi december hó 23. napjának d. e. 8 órájára kitűzött tárgyaláson vagy személyesen jelenjenek meg, vagy pedig a részükre Zsivkovics János barátai lakos személyében kinevezett gondnokukat czélszerű képviselőikre nézve köllően utasítsák, mert ellenkező

esetben ezek elmulasztásának következményeit maguknak tulajdonítsák.
Antalfalva, 1890 július 10. — Grofsoreán, házk. tb. főszolgabíró.

Pályázat.

Torontálvármegye bánlakai főszolgabírói járáshoz tartozó Zichyfalva községében a jegyzői állomás megüresedvén, arra ezennel pályázat nyittatik. (312 31)

A jegyzői állomással egybekötött javadalmazás 650 frt készpénz, a községházában szabad lakás, udvar és kerttel, szabad legeltetés két drb szarvasmarha és négy darab sertés számára; ezeken kívül a község ér-

dekében tett hivatalos utazásoknál szabályrendeletilag megállapított napidíjak, nemkülönben a magánmunkálatokért szedhető és szabályrendeletilag megállapított díjak.

Felhivatnak mindazok, a kik az állomást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. tez. 6. §-ában előirt köllékek beigazolására szolgáló okmányokkal felszerelt kérvényeiket alulirt főszolgabíróhoz folyó évi október hó 1. napjáig annál is inkább nyujtsák be, mert a később beérkezendő folyamodványok visszautasítottatni fognak.

A választás határidejéül f. évi október hó 4. napjának d. e. 10 órája Zichyfalván a községházában tűzetik ki.

Bánlak, 1890. évi szeptember 3.

Botka Béla, főszolgabíró.

Legfinomabb
Esonflerélpapír
Adria

ÁRA:
DOBOZONKÉNT 1 FR.

RIGLER JÓZSEF EDE
levélboríték és papírnemű-gyár
BUDAPEST.

Kapható minden papíruzletben.

Nagy-Becskereken:

Pleitz Fer. Pál

könyv-, mű-, zenemű-, papír-
és írószert-kereskedésben
Hunyadiutca 10.

31483. szhoz 1890.

(299-2.2)

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye számvevőségénél főispáni kinevezéssel betöltendő 1. 800 forint fizetés és 200 frt lakbér, 1. 700 frt fizetés és 150 frt lakbér illetményvel egybekötött alszámvevői, továbbá, 1. 500 frt fizetés és 100 forint lakbérilletményvel egybekötött számvevő gyakornoki állásra pályázat hirdettetik.

Felhivatnak mind azok kik a fenti állásokra pályázni kívánnak, miszerint életkorukat, erkölcsi magaviseletüket, eddigi alkalmaztatásukat igazoló és képesítetségükre vonatkozó az 1883. évi I. toz. rendelkezésének megfelelően hiteles okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket folyó évi szeptember hó 25-ig a mennyiben szolgálásban vannak, előjáró hatóságuk útján, különben pedig közvetlenül Torontálvármegye főispánja Hertelendy József ő méltóságához intézve nyujtsák be, mert a később beérkezett folyamodványok nem fognak figyelembe vétetni.

N.-Beeskerek, 1890. évi augusztus 22-én.

Rónay Jenő, Torontálvármegye alispánja.

5010. kig. 1890.

(302-3.2)

Pályázat.

A lemondások folytán megüresedett és egyenként o. é. 365 frt fizetéssel javadalmazott német módosi és istvánföldi őrnöki állomások; továbbá az o. é. 340 forintnyi fizetéssel összekötött Rudnai őrnöki állomás választás útján betöltendők lévén a képviselő-testületek által a vonatkozólagos községházakban eszközöndő választások a) N.-Módoson jövő szeptember hó 22-én, b) Istvánföldön ugyancsak azon hó 23-án és c) Rudnán ez évi október hó 1-én mindég d. e. 10 órákor fognak megtartatni.

Felhivatnak tehát mindazok kik ezen állomásokra pályázni kívánnak, hogy kellőleg felszerelt kérvényeiket a módosi főszolgabíróhoz adják be.

Módos, 1890. augusztus 20.

Lebánovich István, főszolgabíró.

4139. kig. 1890.

(301-4.2)

Pályázat.

Az újonnan megalakított Gaádi körorvosi állomás Gaád székhelylyel betöltendő lévén a végre pályázat nyittatik.

Ezen körhöz tartoznak Gaád, Fodorház, Rudna, Macedonia, Togyér, s Gyérközségek. Az évi fizetés pedig áll o. é. 800 frtból melylyel a szabályrendeletileg megállapított látogatási díjak is járnak.

A választás Gaád községházánál f. évi szeptember hó 25-ik napján d. e. 10 órákor fog megtartatni

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket a választást megelőző napig aláírottánál nyujtsák be.

Módos, 1890 augusztus 20.

Lebánovich István, főszolgabíró.

Szabadalmat

új találmányokra közvetit minden államban
Benedek Lajos és tarsa
szabadalom-irodája
Budapest

Museum körut 10. szám.

A magas ministeriumtól a feltalálók bizalmába ajánlva. — A szabadalom szerzés évenként több mint 500. (242-123)

3514. sz. kig. 1890.

(300-3.2)

Hirdetmény.

Szerb-Ellemér községben 300 frt fizetéssel javadalmazott jegyző őrnöki állás betöltendő lévén, a választás folyó évi szeptember hó 13-án Szerb Ellemér községházánál kitűzetik.

Felhivatnak a pályázni kívánók, a kik a magyar és szerb nyelvet szóval és írásban bírják, hogy a kellően felszerelt folyamodványt a választás előtti napig aláírottánál benyujtsák.

N.-Beeskerek, 1890 augusztus 22.

Bakalovich Agost, főszolgabíró.

3850. sz. kig. 1890.

(311-3.1)

Pályázati hirdetmény.

Zsombolya községében egy 300 frt évi fizetéssel díjazott őrnöki állomás jött üresedésbe.

Felhivatnak a pályázók hogy szabályosan felszerelt kérvényeiket f. évi szeptember hó 21-ig délelőtt 11 óráig aláírottához benyujtsák.

A választást f. évi szeptember hó 22-ének d. e. 10 órai kezdettel Zsombolyán a községházhoz tűzöm ki.

Zsombolya, 1890. évi augusztus 28.

Bielek Antal, főszolgabíró.

377. sz. tkv. 1890.

(307-1.1)

Árverési hirdetmény.

A perlaszi kir. bíróság mint tlkvi hatóság reszeről ezennel közhírré tétetik, hogy Koppán Györgyné szül. Meszaros Luiza budapesti lakos végrehajatonak Alibody Zsófia és társ n. beeskereki lakosok elleni 400 forint tőkekövetelés, ennek 1880. évi október hó 31 napjától járó 6 százalékos kamatai 30 frt 50 kr. perbeli, 12 frt 64 kr. megállapított árverés kérvényezési és még felmerülő költségeknél keletkező végett 1890. évi szeptember hó 10-ik napjának délelőtt 9 órákor a helybeli tlkvi hatóság helyiségében, az ezen kir. bíróság területén fekvő Perlasz községe 866. számú tlknyvben foglalt következő ingatlanok n. m. 253. hrsz. a. 520 □-öl szőlő 46 frt. 75. hrsz. a. 1430 □-öl szőlő 182 frt. 76. hrsz. a. 1080 □-öl szőlő 22 frt. 139. hrsz. a. 2 hold 1220 □-öl 1028 frt ezennel megállapított kikiáltási ár mellett külön-külön elfog árvereztetni, ekkorán magasabb igény hiányában a kikiáltási áron alul is elfognak adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképesnek nyilvánított értékpapírokban bánatpénz fejében letenni.

A kir. bíróság tlkvi osztálya Perlaszon, 1890. évi február hó 14. Sárdi, kir. bír.

Groszmann Zsigmond

okl. mérnöknek

m ű s z a k i i r o d á j á b a n
Nagy-Beeskereken

belvizlecsapolási, földmérési, tagosítási, nemkülönben a magasépítéssel körébe tartozó bármilyen munkák utólagos és mérsékelt díjazás mellett elvállaltatnak. (129-52.21)

IRODA: Begasor, Sinkay-féle ház, a gőzhajózási ügynökség mellett.

SCHLICK-féle Vasöntőde és Gépgyár
részvénytársaság Budapest.

Gyár és irodák:

VI., külső váci-ut 1696 99. sz.

Városi iroda és raktár:

VI., Podmaniczky-uteza 14. sz.

Ajánlja kitűnő és szilárd szerkezetű, számos első díjakkal kitüntetett:

SCHLICK-féle szab. 2- és 3-vasu ekéités szabad. melyítő ekéit,
melyítő ekéit, önzvetéssel, eredeti Schlick és Vidats-féle (79-21.17)**egyvasu ekéit,**
talajmivelő eszközeit, boronait és rögtörő hengereit**Schlick-féle szab. HALADÁS sorbavető gépeit.**

Szörvavető gépek, többvasu ekékr. alkalmazható tengeri- és répa-ültető készülékek. Készletben vannak továbbá: gőz- és járgányesplő készülékek, gabona-tisztító rosták (Baker és Vidats rendszer), takarmánykészítő gépek, tengeri morzsolók, és darálók, őrlőmalomok és olajmalom berendezések. Eredeti amerikai kévekötő és marokrakó aratógépek és fűkaszaló gépek.

Legjutányosabb árak.

Előnyös fizetési feltételek

Arjegyzőre kivánatra ingyen és bérmentve

Nyomatott a kiadó Pleitz Fer. Pálnál Nagy-Beeskereken.

HIVATALOS MELLÉKLETE.

Nagy-Becskerek, 1890. évi szeptember hó 7-én.

Jegyzék

Torontalmegye törvényhatósági bizottságának 1890 augusztus 25 én tartott rendkívüli közgyűlésében előadott ügyek felett.

Előadó: Rigó István, aljegyző.

A nm. m. k. belügyministeriumnak 161.90. házk. sz. alatt kelt rendelete a házközösségek feloszlására vonatkozólag. — A rendelet értelmében az intézkedések megtétettek.

Főispán ur ómsága átteszi a komlói g. kel. hitközségnek a községi g. k. lakosok 1891. évi közmunkájának a gör. kel. templom építésére leendő átengedése iránti kérvényét. — Elutasítatik.

A m. közig. bizottságnak 2270. sz. átírata Tomasevác községi legeltetési díjainak szabályozása tárgyában hozott határozataira vonatkozólag. — Feloldatik.

A m. tiszti ügyészségnek jelentése Telesky György n. kikindai lakosnak a n. kikindai reá tanoda alappal szemben fenálló tartozására vonatkozólag. — Leiratik belügyministeri jóváhagyás mellett.

A központi főbíró betérjeszti Perlasz községi képviselő-testületének az italmérsi kártalanítás tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főbíró jelentése a nagy-kikindai izraelita hitközség segélyezésére vonatkozólag. — Jóváhagyatik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Ilanosa községi mezői rendőri szabályrendeletét. — Az I. fejezet 9., 10. és a II. fejezet 14., 15. pontja kivételével jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főszolgabíró betérjeszti Bassahid községi átdolgozott legeltetési szabályrendeletét. — Jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főszolgabíró betérjeszti Bassahid községi képviselő-testületének 100 forint előre nem látott költség megszavazása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A párdányi főszolgabíró betérjeszti Német-Párdány és Szerb-Párdány községek képviselő-testületeinek a két község egyesítése tárgyában hozott határozatát. — Felterjesztetik a belügyministeriumhoz.

A török-kanizsai főbíró betérjesztése Új-Szent-Iván községi legelőjére vonatkozólag. — 78 hold átírására vonatkozólag jóváhagyatik.

A pancsovai főszolgabíró betérjeszti Dolova községi képviselő-testületének a heréskertek jövedelmének gyümölcsöző elhelyezése tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A perjámosi főszolgabíró betérjeszti Sárafalva községi képviselő-testületének özv. Herz Laura volt orvos nejeinek férje utáni fizetés követelése tárgyában hozott határozatát az ellene beadott felebezés kapcsán. — Jóváhagyatik.

Az antalfalvi főszolgabíró betérjeszti Ozora községi képviselő-testületének a községi pénztárnok fizetésének felemelése tárgyában hozott határozatát. — Időközben tárgytalanná vált, jóváhagyása felesleges.

Az antalfalvi főbíró betérjeszti Ozora községi képviselő-testületének a községi kézbesítő fizetésének megállapítása tárgyában hozott határozatát. — Időközben tárgytalanná vált, jóváhagyása felesleges.

A nagy-kikindai főszolgabíró betérjeszti Bassahid községi képviselő-testületének a nagy vendéglő bérbeadása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-kanizsai főszolgabíró betérjeszti Oroszlámos községi képviselő-testületének a községi vagyoni viszonyainak rendezésére egy kölcsön felvétele tárgyában hozott határozatát. — Kivételesen jóváhagyatik.

Az antalfalvi főszolgabíró betérjeszti Czrepaja községi képviselő-testületének egy községi őrnöki állás rendszeresítése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik azzal, hogy a fizetésről más alapról gondoskodjék.

A párdányi főbíró betérjeszti Szerb-Párdány községi képviselő-testületének a kisbírák egyenruházatása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Schulez Kristof nagy-kikindai lakosnak a Fuchs féle házra vonatkozó ajánlata. — Jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főbíró betérjeszti Szerb Padé községi képviselő-testületének a Reiner féle birtok megvétele tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Zombolya k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Szeultourn k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Gyér közs. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Surján k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Szerb Módos k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Ném.-Czernya k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Gáád község 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

Fodorháza k. 1889. évi számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. közjöveldelmi számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. főgymnasiun számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. algymnasiun számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. szegényalap számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. évi katonabeszállásolási számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. rakpartvám számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. italmérségi számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1888. kövezetvám számadása. — Jóváhagyatik.

N.-Becskerek város 1890. évi költségvetése. — Jóváhagyatik.

Macedonia község 1890. évi költségvetése. — Jóváhagyatik.

Előadó: Szilágyi Albert, aljegyző.

A nagy-kikindai főszolgabíró betérjeszti Bassahid községi képviselő-testületének Trifunác Mladen díjazása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-becsei főszolgabíró betérjeszti Trifunác Mladen díjazása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A perjámosi főszolgabíró betérjeszti a sándorházi korcsmaépületek megvételeire vonatkozó határozatát. — Záródékolatik.

Schlick féle vasöntőgyár ajánlata az ablakredő horgonyburkolatok szállítására vonatkozólag. — Ajánlat elfogadtatik.

A nagy-kikindai főbíró jelentése a topolyai körjegyző fizetésének felemelésére vonatkozólag. — Határozat feloldatik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Petrovoszellő községi képviselő-testületének az előfogatok tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Petrovoszellő községi képviselő-testületének az ottani fedezőállomás 2 legényének élelmezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-kanizsai főbíró betérjeszti T.-Kanizsa községi képviselő-testületének egy községi őrnöki állás rendszeresítése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-becsei főszolgabíró betérjeszti Mellencze községi képviselő-testületének az 1888. évben tűzkárosult lakosok segélyezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A n.-szent-miklósi főbíró betérjeszti Ó-Bessenő községi képviselő-testületének a templom kifestése és torony kijavítása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A török-kanizsai főbíró betérjeszti Deszk községi képviselő-testületének az éjjeli őrök illetményeire vonatkozó határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-kanizsai főbíró betérjeszti Gyála községi képviselő-testületének a legelő béradó mikénti kezelése tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A pancsovai főszolgabíró betérjeszti Dolova községi képviselő-testületének Barajevacz Szvetozár segélyezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-kanizsai főszolgabíró betérjeszti Oroszlámos községi képviselő-testületének egy kályhafűtői állás rendszeresítése tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A bánlaki főbíró betérjeszti Offszenicza községi képviselő-testületének Singer Ferenc s Anna árvatartozásának megtérítése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török-kanizsai főbíró betérjeszti Feketető község képv.-testületének a legelődíj megállapítása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A bánlakai főbíró betérjeszti Offszencicza k. képv.-testületének a malomterület eladása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A központi főbíró betérjeszti Zsigmondfalva község képv.-testületének a község ház helyreállítása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Az antalfalvi főszolgabíró betérjeszti Baránda k. képv.-testületének tanítólak vétele tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Az antalfalvi főszolgabíró betérjeszti Idvor község képv.-testületének Forster Imre jegyző jutalmazása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Előadó: Báró Feilitzsch Berthold, aljegyző.

A módosi főbíró betérjeszti Istvánföld község költségelirányzata ellen az uradalom által beadott felebbezést. — Elutasítatik.

A tör.-kanizsai főbírónak jelentése Szőregh község által felvett 1000 frtos kölcsönre vonatkozólag. — A községi határozat jóváhagyatik.

A temesvári kir. jószágigazgatóság bemutatja Ujvár községnek eladott 200 ölnyi beltelekre vonatkozó szerződést záradékolás végett. — Záradékolatik.

A zombolyai főbírónak jelentése Szerb-, Német- és Magyar Czernya községektől beszédni kívánt trachoma költségekre vonatkozólag. — Részben a törlés elrendeltetik, részben a belügyministeriumhoz felirat intéztetik.

Gaál József m. alszámvevőnek a m. közs. és körjegyzők nyugdíjintézeti választmányának 12. 90. sz. határozata ellen beadott felebbezése. — A nyugdíj választmány határozata feloldatik.

Özv. Büchler Fanny offszenciczai lakosnőnek a községi és körjegyzők nyugdíjintézeti választmányának 5. 90. sz. a. hozott határozata ellen beadott felebbezése. — Elutasítatik.

A m. számvevőség betérjeszti Bótos község 1890. évi pótköltségelirányzatát. — Pótlás végett kiadatik.

A párdányi főbíró betérjeszti Jánosföld község által kisedővodai célokra megvett korcsmaépületre vonatkozó szerződést jóváhagyás végett. — Pótlás végett kiadatik.

A központi főbíró betérjeszti Lázárföld közs. képv.-testületének a szülész-női fizetés felemelése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Kalapis Györgynek a nyugdíjintézeti választmány 9. 90. sz. határozata ellen beadott felebbezése. — Elutasítatik.

A török-kanizsai főbíró jelentése a szőreghi községi irnoki állás rendszeresítésére vonatkozólag. — Jóváhagyatik.

A központi főbíró jelentése a perlaszi legelőbérre vonatkozólag. — Jóváhagyatik.

A pancsovai főszolgabíró betérjeszti Franczföld község képv.-testületének a kertész fizetésének felemelése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Az alibunári főbíró betérjeszti Petrovosszelló község képv.-testületének a tanítónak egy 400 ölnyi kertnek haszonélvezetre leendő átadása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A t.-kanizsai főbíró betérjeszti Gyála község legeltetési szabályrendeletét. — Jóváhagyatik.

A pancsovai főbíró Réva-Ujfalu közs. képv.-testületének Athanaczkovits Milvoj tanuló segélyezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A központi főbíró betérjeszti Ném.-Elemér község képv.-testületének a legeltetési díj megszabása tárgyában hozott határozatát és az ellenbe beadott felebbezést. — Jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főbíró betérjeszti Bassahid község képv.-testületének a legelő bérbeadása tárgyában hozott határozatát. — Tudomásul vétetik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Petrovosszelló község képv.-testületének a regale kártalanítási kötvények értesítése tárgyában hozott határozatát. — Pótlás végett visszaadatik.

Az antalfalvi főszolgabíró betérjeszti Oppova község képv.-testületének egy irnoki állás rendszeresítése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Dobricza község képviselő testületének Duma Szimának házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Főispán ur ő méltósága átteszi Pap János ozorai jegyzőnek kérvényét, melyben a f. é. 16/12. k. nyugdíjintézeti igazoló választmány határozatát feloldatni kéri. — Elutasítatik.

Alispáni jelentés Farkas Iván m. főszámvevőnek adományozott 100 frtnyi jutalomdíjra vonatkozólag. — Tudomásul vétetik.

A közegészségügyi bizottság véleménye Sztarcsosva és Hertelendifalva községek orvosi körére vonatkozólag. — Az orvosi kör megállapított.

Arad város közönségének meghívója a szabadságharc vértanúinak emelt szobor leleplezési ünnepélyen leendő képviseltetésre. — Küldöttség küldetik ki.

A központi főbíró betérjeszti Perlasz község képv.-test. 8 tenyészkan beszerzése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Előadó: Filkovich Boldizsár, közig. gyakornok.

Főispán ur ő méltósága átteszi a kolozvái siketnéma-intézetnek segély iránti kérvényét. — 25 frt a rendelkezési alapról megszavaztatik.

Fe érvármegye közönségének átírata a nm. m. k. igazságügyministeriumhoz tett felterjesztésének támogatása iránt. — Tudomásul szolgál.

A csenei főbíró betérjeszti Román-Kécsa k. képv.-testületének az állami ménék tartási költsége körül netán felmerülő hiány mikénti fedezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A csenei főszolgabíró betérjeszti Nagy-Jécsa község képviselő testületének az előjárók fizetésének szabályozása tár-

gyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A török kanizsai főbíró betérjeszti Szanád k. képv.-testületének 1000 frtos kölcsönnek a község takarékmagtári alapról leendő felvétele tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik azzal, hogy jövőben esetről-esetre újból határozni és a határozatot betérjeszteni kell.

A pancsovai főbíró betérjeszti Almás község képv.-testületének La-chober Gusztáv tanító segélyezése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A központi főbíró betérjeszti Katalinfalva község képv.-testületének a behajthatlanná vált közkötség leírása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Az antalfalvi főbíró betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Suvak Athymnak egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Az antalfalvi főbíró betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Jovanov Szimának egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Ugyanaz betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Danyanov Kosztának egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Ugyanaz betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Czvein Perának egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Az antalfalvi főbíró betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Velimirov Vitának egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Ugyanaz betérjeszti Farkasd község képv.-testületének Babics Iliának egy házhely adományozása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A pancsovai főbíró betérjeszti Réva-Ujfalu közs. képv.-testületének Baba Anna részére 120 ft évi ösztöndíj megszavazása tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A perjámosi főbíró betérjeszti Kis-Ösz község képv.-testületének a tüzoltó egyesület segélyezése tárgyában hozott határozatát. — Tárgysorozatról levétetett.

A perjámosi főbíró betérjeszti Lovrin község képv.-testületének a községi bikák részére beszerzendő széna vétele tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

Az alibunári főszolgabíró betérjeszti Petrovosszelló község képv.-testületének Zsebelyan Jócza községi kézbesítő jutalmazása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Alispáni jelentés a Fehér féle ház megvételére vonatkozólag. — Kiadatik a megye alispánjának a tervek és költségvetés elkészítettése és bemutatása végett.

A n.-sz. miklósi főbíró betérjeszti N.-Teremia község képv.-test. a Mokrin-nagy-komlósi ut haszonbérbeadása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik azzal, hogy a megye közönsége az utat szükséghez képest bármikor rendeltetésének visszaadhatja.

A népszámlálás ügyében.

Valamennyi főszolgabiróságnak és Nagy-Becskerek város polgármesterének.

Egy évtizede immár, mióta az első népszámlálás végrehajtott.

Az 1890:IX. tcz. ezért új népszámlálást rendel el; mert a nemzeti élet folytonos változása és fejlődése szükségessé teszi, hogy a népesség állapotát kitüntető számlálás időnkint és legalább minden tíz-tíz évben ismételtessék.

Tekintve az ügy fontosságát, a kormány legkevésbé sem kételkedik a felett, hogy hazánk összes törvényhatóságai ezuttal is kellő buzgalommal sietnek elvállalni a munka azon részét, mely önkormányzati hivatásuk körébe esik; tagjai pedig törvényszabára köteleseiket híven teljesítve, vállvetve törekvéssel segítik megalkotni ezen, az államnak tetemes költségébe kerülő, de közigazgatási és kulturális tekintetben egyaránt fontos és szükséges művet. — A vármegye (város) tisztviselői mint a megye (város) közönség bizalmát bírók, első sorban vannak hivatva, hogy a vármegye (város) összes lakosságának közreműködésével ezen nagy és üdvös munkát létesíten s fáradságuk, a miért felkérem tetes czimedet, hogy a népszámlálással összekötött összes munkálatok pontos és gyors elintézését felelősséggel járó erkölcsi köteletségének ismerje, ne hogy törvényhatóságunk jó hírneve csorbát szenvedjen. — Ezen, mindnyájunkra eső hazafini köteletség teljesítése ezuttal annál könnyebb lesz, mert ugyanazon számlálási rendszer állapította ott meg most is, mely egyszerűségében már 1880-ban is jónak bizonyult, az egyes közegekre csekély munkát hárt, s melynek elveit a kormány következőkben kívánja újból megismertetni.

A népszámlálás helyes keresztülvételének egyik mellőzhetetlen feltétele, hogy az oly időben történjék, midőn a hazai lakosság legnagyobb része otthon van, s hogy az egész cselekvény egy időpontra essék, mely lehetővé teszi, a születés, halál, utazás stb. által folyton támadó változások elkerülését, egyszersmind megtudni engedni a népesség valódi állapotát.

E célra az 1890:IX. tczikk 1890 december 31-ét tűzi ki határnapul, vagyis az évforduló pillanatában létező állapot fog az 1891 január 1-je és 10-ike közt megindítandó és ez idő alatt be is fejezendő népszámláláskor számbavétni. Ezen határidő szigorú megtartása annál fontosabb, mert nélküle a helyes népszám megtudása lehetetlen. December 31-ének éjféli órája pedig olyképp tartandó szem előtt, hogy az ezen óra előtt születettek a népszámlálási munkálatba már felveendőek, holott az ugyanazon éjféli órája után születettek, mint a népszámlálás idejében még nem létezők, számon kívül hagyandók. — Szintugy számon kívül maradnak az éjféli előtt meghaltak, de az éjféli után elhaltak, mint a népszámlálás percében még létezők, abba fel is veendőek. Hasonlóképpen az utonlevők ott veendőek számba, a hol december 31-ének éjfelén megszállottak, vagy netalán egész

éjfel uton lévén, hova január 1-én megérkeztek. Ezek szemeltartásával mindenkép kerülendő egy és ugyanazon személynek kétszeres vagyis két különböző helyen való felvétele.

Az elérendő jó eredmény lefű biztosítéka az, hogy a számlálásban minél inkább közreműködjék maga a nemzet, minél tevékenyebb részt vegyenek benne az ország értelmesbb polgárai.

A népszámlálásnak mindenütt egy időben (1891 január 1-je és 10-ike közt) kellvén végrehajtatni, s a meghatározott időpont tetleges népességi viszonyait kiüntetni, magától értetik, hogy mindannak, a mi ez utasítás illető pontjaiban foglaltatik, a népszámlálási napot megelőzőleg, s olyképp kiszabandó időben kell megtörténni, hogy a kitűzött napon minden egyes családfő vagy számláló tag saját háztartásában vagy a rá bízott községben, illetőleg számláló kerületben a népszámlálást tetleg megkezdhesse, s azt minden megszakítás nélkül gondosan s lelkiismeretesen be is végezhesse.

Az általános utasításból a tekintetes cím az egész népszámlálás tervezetéről szerezhethet tudomást. A számláló lapok és házigyűjtőlapok, valamint a betöltésekre szolgáló részletes utasítások annak idején fognak általam az illetők számára kiszolgáltatni.

Mintán pedig az eredmény csak akkor lesz megbízható, ha, mint azt a kormány el is várja, mindenki megtetesi köteleességét, ha a felülvizsgáló tagokul kijelölendő közigazgatási tisztviselők híven eljárnak teendőikben, számláló ügynökök pedig lelkiismeretes, a vidék vagy község bizalmát bírók, az ügy fontosságát felfogni képes és érte lelkesütni tudó férfiak választatnak.

Nehogy a népszámlálási munkálat az ország valamely vidékén azon balitelettel találkozók, mintha az oly czélzatu puhatólás akarna lenni, mely új terhek kiszabására vagy adófelemlésre vezetethet, felhívom a t. czímet, hogy ha területén netalán ilyféle alaptalan aggodalmak jelei mutatkoznának, azokat elenyészteni s az illetőket kellőleg felvilágosítani siessen.

Gondoskodni fogok, hogy a törvényhatóság igénybeveendő tisztviselői a követendő eljárás iránt teljesen tájékozva legyenek, valamint az ő feladatukat fogja képezni, hogy hasonlóképp oktassák a népet, valamint az alkalmazandó számláló ügynököket.

Ha t. czím jelen körrendelet szellemét felfogja, ha az illető közegek — a mi ismételve szigorú köteleességökhé tétetik — a kiadott utasításokat, valamint a használandó mintákat kellően tanulmányozzák: a siker biztosítva van. Nagy-Becskerek, 1890 aug. 13.

Rónay, kir. tanácsos, alispán.

31986. szám 1890.

A házzámozás tárgyában.

Valamennyi főszolgabirónak és Nagy-Becskerek város polgármesterének.

Mínt hogy a jövő év első napjaiban foganatosítandó országos népszámlálás egyik alapvető előmunkálata tudniillik az általános házzámozás végrehajtása,

illetőleg a jelenlegi számozás átvizsgálása és házainak kiegészítése tárgyában f. évi jun. 18-án 22613. sz. rendelettel kiadott 37404. I. 1. sz. alatt kiadott ministeri körrendelet a számozás technikai módzatai iránt nem foglalván magában utasítást, a törvényhatóságok részéről az országos statisztikai hivatalhoz erre vonatkozólag számos oly kérdés intéztetett, a melyeknek eldöntésére a statisztikai hivatal nem illetékes; ennél fogva egyetértve a kereskedelemügyi m. kir. minister urral, a lakóházak megszámozásának módzatai és mikénti keresztülvitele tekintetében a következőket rendelte el a nm. magyar kir. belügyminister 54532. 90. sz. rendeletével:

Mindenekelőtt előre bocsátom azt, hogy a legfőbb elvet, mely kiinduláspontul kell, hogy szolgáljon (mint azt különben az előző körrendeletben eléggé hangsúlyoztam) ezen kívánalom teljesítése képezi, hogy emberi lakásra szolgáló minden önálló épület külön számot kapjon (legyen bár e szám a számsor egyszerű [17, 28, 99 stb.] vagy kombinált [17/6, 2899/1, 2899/2 stb.] száma), hogy így az egyes községek és az azokhoz csatolt puszták, telepek, lak csoportok vagy egyes magános lakóházak összes száma ismert legyen és azáltal az összegezés művelete az orsz. statisztikai hivatal által a f. évi június 22-én 5003. sz. a. a törvényhatóságokhoz intézett körirathoz mellékelve volt kimutatásnak megfelelő minden nehézség nélkül keresztül vitethessék.

Tekintettel már most azon körülményre, mely szerint szükségkép más az eljárás ott, hol házzámozás még egyáltalán nem volt, és más oly helyen, hol már házzámozás létezik és csak régi házzámozás kiegészítéséről van szó, s ezen kétféle eljárásról képest az alábbiakban fogja megtalálni t. czím a részletes utasításaimat különkülön, először azon esetre, hol csak kiegészítésről van szó, a midőn is a régi házzámozás kiegészítésének már a dolog természeténél fogva is a régi állapot, illetve számozásmód alapul vételével kell végbemennie, a réginek mindegy folytatását kell képeznie és így annyiféle irányelv szerint lesz foganatosítandó, a hányféle eljárás az alapszámozásnál képzelhető, illetve tényleg alkalmaztatott, és másodsor azon további esetre is, ha a községben egészen vagy legalább részben egy a községhez tartozó pusztára, telepre stb. vonatkozólag új számozás lesz foganatosítandó.

Ezek szerint tehát A) azon esetben, midőn már létező házzámozás kiegészítése a feladat: 1. számot kap minden oly épület, mely emberi lakásul szolgál és önálló egészet képez, mely tehát vagy egészen külön áll, vagy más lakházzal érintkezik ugyan, de attól fallal el van választva, és pedig tekintet nélkül arra, hogy külön telek-könyvi vagy helyrajzi számot képező telken fekszik-e vagy más lakházzal együtt foglal-e el ily telket; tekintet nélkül arra, hogy egy telken egy vagy több régebben számozott ház áll-e már, tekintet nélkül arra, hogy az ujonnan keletkezett ház az udvarban vagy kertben stb. áll-e és az utcáról

látható-e, tekintet nélkül arra, hogy a lakóház a telekkönyvben ki van-e tüntetve vagy nincs, képezi-e egy már számozott házzal együtt egy vagy több személy osztatlan tulajdonát vagy sem, és végre tekintet nélkül arra, hogy a telek belsőség vagy külsőség, nemesi vagy urbéri birtok-e. A megjelölt minőségű önálló lakházak tehát akkor is házzámmal látandók el, ha azok már a megelőző házzámozás idején fenállottak ugyan, de házzámozást bármi oknál fogva nem kaptak.

2. Oly községekben, a hol a házak az elsőtől az utolsóig az egyszerű folyó számokkal (1, 2, 3, 4, 5 stb.) jelölve meg, tekintet nélkül a különböző utcákra, az ujonnan számozandó házak, a rendszertelenség elkerülése céljából, nem a még nem használt legmagasabb számokkal (tehát, ha például 180 ház volt a községben az utolsó számozás szerint, nem a következő 181, 182 stb. számmal) látandók el, hanem az alább említendő kivétellel tört, vagyis összetett (kombinált) számokkal (1/a, 1/b, vagy 19/1, 19/2 stb.) jelölendők, és pedig olyképp, hogy az ujonnan számozandó ház a sorban előtte álló ház számát kapja a jelzett hozzátétellel, tehát például a 15. és 16. számú házak közt épült új ház 15/a jelzést kap; amennyiben a ház az udvarban, egy már számozott ház mögött épült, ezen ház számát kapja a megfelelő hozzátétellel, tehát például a 19. sz. ház udvarán levő új vagy eddig számmal el nem látott különház 19/a. számot kap. A község legmagasabb számú háza után épült ház vagy házak természetesen a következő folyó számokat kaphatják, például, ha a falu végén levő 180. sz. háztól kifelé épül két új lakház, ezek száma 181 és 182 lesz. Nagyon természetesen, hogy az országos statisztikai hivatal által f. évi jul. 11-én 24420. számú köriratomhoz mellékelte kimutatásnak e célra szolgáló rovatban nevezetesen „a külön számmal nem bíró laképületek“ közt összegükben kimutatandók (tehát, ha egy kis községben 180 régi házon kívül egy 10/a és egy 171/a számú ház keletkezett, úgy e két ház jelzett rovatban mutatandó ki, mely esetben az előbbi rovat külön házzámmal ellátott lakóházak „száma“ adja a községben levő összes laképületek számát).

3. A mennyiben a házzámok nem a folyó számok szerint mennek végig az egész községen, hanem utcánként előlről kezdődnek, úgy az ujonnan épült, vagy a fentiek szerint számmal ellátandó s eddig számozatlan lakóházak kombinált számokkal jelölendők, tehát például a Kazinczy-utca 11. és 12. számú ház, vagy a mennyiben

egyik során a páratlan, a másikon a páros számok vannak, a 11. és 13. sz. ház között épült új lakház 11/a számot kap, ha két ház épült volna ugyanott, úgy 11/a és 11/b lesz a számuk; ugyanez áll akkor is, ha ez új lakóház a 11. számú ház mögött az udvarán épült, vagy eddig bármi oknál fogva számozva nem volt. Az utcák végén épült ház kapja a következő folyó számot, tehát például, ha Kazinczy-utcán 13 ház volt, melyek tekintet nélkül a sorra, a rendes számsorban haladtak, úgy az új ház száma 14 lesz, ha azonban az egyik oldal páros, a másik páratlan számokkal bír, ez esetben tehát a 13. szám után következik a 15. Ha azonban a szemközti házsorok nincsenek így megkülönböztetve, hanem például az egyik sor 1-6 ig, a másik 7-13-ig terjed és az előbbi soron épül az utca végén a ház, úgy az 6/a számot kap, ha az utóbbi soron, akkor 14 lehet a száma. Természetes, hogy az orsz. m. kir. statisztikai hivatalnak küldendő, már előbb említett kimutatásban az oly házak, melyek két vagy több utcában kaptak számot, de csak egy egészet képeznek, csak egyszer mutatandók ki, valamint világos az is, hogy a páros és páratlan számokkal bíró utcán a tényleges házösszeg veendő és nem egyszerűen a legmagasabb házzám, mi jelentékeny különbségeket okoz, például ha az utca egyik oldalán van 1, 3, 5, 7, 9, 11 és 13 szám, a másikon csak 2, 4 és 6, úgy nem tizenhárom házat kell kimutatni, hanem csak tíz házat. Végül világos, hogy a kombinált (tört) számok a jelzett kimutatásban a „külön számmal nem bíró laképületek rovatában tüntetendők ki, például, ha a Duna-utcában 1, 3, 5, 7. azután 2, 4, 6, 8, 10 és 12, meg 1/a, 3/a, 10/a számok vannak, úgy tíz ház a „külön házzámmal ellátott lakházak“, három pedig a „külön számmal nem bíró laképületek“ feliratu rovatban lesz kiüntendő, az összeg ez utcában 13-at adván, mely szám a harmadik rovatba lesz bevezetendő. Természetes, hogy az utcák e számításai az egész községre, telepre, pusztára stb. előzőleg keresztülviendők és csak a jelzett lakcsoportok szerint egy összegben mutatandók ki a statisztikai hivatal számára beküldendő kimutatásban.

4. Összedőlt vagy egyébként lakhatatlanná vált házaknál, melyek régebben számokkal bírtak, vagy most is bírnak, valamint oly számozott helyiségekben, melyek emberi lakásra jelenleg legalább nem szolgálnak, a régi számozás megzavarásának elkerülése céljából, legcélszerűbb, ha megha-

gyatnak a régi számok, az országos statisztikai hivatalhoz küldendő kimutatásba azonban ezek fel nem veendőek, de létük ellenőrzése céljából a „jegyzet“ rovatban kiüntendő, például Lomó község 175 ház, jegyzetben: számozott épület van ugyan 188, de azok közül kettő roskadozó és lakatlan, három üres telek, 8 pedig jelenleg csak magtárnak lesz használva.

B) Új házzámozás esetére:

1. Házzámot kap minden önálló egészet képező lakóház, tekintet nélkül fekvésére.

2. A számozás a folyó sorszámok szerint történhet, bármely kiindulási ponttól és sorrend szerint, de célszerűbb különösen nagyobb községeknél az utcák szerint való számozás, és pedig úgy, hogy egyik oldalon állanak a páros, a másikon a páratlan számok. Csak egy sorral bíró utcákon a folyó számok (1, 2, 3, 4) alkalmazása célszerűbb (bár az eshetőséges építkezésekre való tekintettel fenttartható a másik sor számára az egyik számmal), de az országos statisztikai hivatal számára küldendő kimutatásokban, mint az A) 3. pont alatt fentebb kifejtve van, csak a házak valódi összege mutatandó ki.

3. Amennyiben nem az egész község területén történik az új házzámozás, hanem például csak egy hozzátartozó pusztán vagy telepen, ezek számozása ne a községének folytatását képezze, hanem célszerűbb, ha a számozás itt is egészen különálló lesz, mely esetben a számozás a B) 1. és 2. pontban említett elvek szerint fogantositandó. Újból kiemelve annak szükségét, hogy egyrésztől emberi lakásra szolgáló minden épület, — a mennyiben a fent A) 1. pontja alatt jelzett mérvadó jelek szerint külön lakóháznak tekintendő, de csakis az ilyen hiánytalanul számbavétessek, úgy viszont nem hangsúlyozhatom eléggé azt, hogy a kétszeres számbavétel — mely különösen utcák szerinti számozásnál könnyen becsuszhatik — szigorúan kikerültessek.

Azon várakozásomnak adva kifejezést, hogy az elmondottak után a megjelent házzámozás tárgyában kibocsátott 22613. és 24420. sz. körrendeleteim helyes végrehajtása nehézségekbe ütközni nem fog, felhívom, hogy ez ügy sürgős voltára való tekintettel haladéktalanul intézkedjék, miszerint a kérdésben forgó házzámozási eljárás a fentebbiekben közölt utmutatásoknak megfelelő módon minden késedelem nélkül eszköztessek.

Nagy Becskerek, 1890 aug. 22.

Rónay, kir. tanácsos, alispán.

Előadó: Vogel Dezső, közig. gyakornok.

A nm. m. kir. földmiv. ministeriumnak 23698. sz. kegyes rendelete, melylyel a felső-torontáli ármentesítő társulat véleményező bizottság tagjainak kinevezéséről értesít. — Tudomásul vétetik.

A m. alispán bejelenti, hogy Háy Imre n. kikindai főszolg. díjnoknak 30 forintnyi segílyt utalványozott. — Tudomásul vétetik.

A m. alispán bejelenti, hogy Kanász János m. hajdúnak 20 frtnyi temetkezési költséget utalványozott. — Tudomásul vétetik.

A m. alispán bejelenti, hogy az alibunári járási főszolgabírónak az 1890. évi I-ső félévről szóló iparszámadásra a felmentvényt megadta. — Tudomásul vétetik.

A m. alispán bejelenti, hogy a párdányi főszolgabírónak az 1890. évi I-ső félévről szóló iparszámadására a felmentvényt megadta. — Tudomásul vétetik.

Alispáni jelentés a m. főpénztárban f. é. május 17-én váratlanul megejtett rovincsolásra vonatkozólag. — Tudomásul vétetik.

Alispáni jelentés a m. gyámpénztárban f. é. július 18-án váratlanul megejtett rovincsolásra vonatkozólag. — Tudomásul vétetik.

Alispáni jelentés a m. főpénztárba f. é. július 19-én váratlanul megejtett rovincsolásra vonatkozólag. — Tudomásul vétetik.

A pancsovai főbíró betejeszti Székelykeve közs. képv. testületének, a sekrestye butorzatának beszerzése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A pancsovai főbíró betejeszti Székelykeve közs. képv. testületének a szegényalapban lévő pénzgyümölcsöző elhelyezése tárgyában hozott határozatát. — Feloldatik.

A pancsovai főbíró betejeszti Székelykeve közs. képv. testületének a legeltetési díj meghatározása tárgyában hozott határozatát. Jóváhagyatik.

A bánlaki főbíró betejeszti Nagy-Gáj közs. képv. testületének a bi ői fizetés felemelése tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

A bánlaki főbíró betejeszti Partos község legelőjének bérbeadására vonatkozó iratokat. — Jóváhagyatik.

A nagy-kikindai főbíró jelentése Tisza-Hegyes község által felvett kölcsönre vonatkozólag. — Jóváhagyatik.

A zombolyai főszolgabíró betejeszti Schiller Frigyes orvos tudori oklevelét kihirdetés végett. — Meghirdettetik.

A bánlaki főbíró betejeszti Dörner Mária szülész nő oklevelét kihirdetés végett. — Meghirdettetik.

A perjámosi főbíró betejeszti Streng Ágnes szülész nő oklevelét kihirdetés végett. — Meghirdettetik.

A bánlaki főbíró betejeszti Kanak közs. képv. testületének egy tenyészmén vásárlása tárgyában hozott határozatát. — Jóváhagyatik.

Jankó Ágoston főszolgabírónak 6 heti szabadság iránti kérvénye. — A 6 heti szabadság megadott.

A nagy-szt miklósi főbíró betejeszti Bobojcev Péterné szül. Topcsiev Ag-

nesszülész nő oklevelét kihirdetés végett. — Meghirdettetik.

Az őszi rendes közgyűlés határnapjának kitűzése. — F. évi október 13-án d. e. 10 órára kitűzött.

A központi főbíró betejeszti Heck Domokosné szülész nő oklevelét kihirdetés végett. — Meghirdettetik.

A száj- és körömfájás

a torontálmegyei alispáni hivatalhoz beérkezett jelentések szerint ujabban a követk. helyek marhaállományában lépett fel:

Torontálmegyében: Erzsébetlak, Szerb-N. Szent Miklós és Karlova községekben.

Bács-Bodroghmegyében: Szántova, Monostorszegh, Rém, Piros és Szeghegy községekben.

Csanádmegyében: A kis-iratosi gulyában és a kevermesi uradalomban.

Csongrádmegyében: Csongrád községéhez tartozó bokori közigelőn.

Temesmegyében: Palánkán.

Szabadka város területéhez tartozó Tavaskut, Nagyfény, Verafits és Vámtelek pusztákon.

30014. szám 1890.

A községek megvizsgálása tárgyában.

Valamennyi főszolgabírónak.

A nm. m. kir. belügyministerium f. évi július 5-én 46644. szám alatt kelt rendeletével az 1886: XXI. és XXII. tcz. 31. és 71. § ai alapján az ország összes községeinek megvizsgálását rendelte el és erre nézve határozott utasítást adott.

Ezen veit és felette szigorú utasításhoz képest a nagy- és kisközségek megvizsgálására a járási hatóságot, vagyis az illetékes főszolgabírót kötelezem.

A nagy és kisközségek megvizsgálása tárgyában a vizsgálatot illetőleg kifejezésre juttatom már most azt az álláspontot, hogy a felelősség nemcsak akkor terheli a felügyeletre hivatott közeget, ha a felügyeleti köteleesség gyakorlásának természetszerű módját, vagyis a vizsgálatot egyáltalán nem eszközözi, hanem akkor is, ha azt a czélnek megfelelően, alaposan és minden lényegre kihatólag megtenni elmulasztja.

Ebből kifolyólag megkivánom, hogy a vizsgálat az állapotnak híu képét tartalmazza és az adatok valódiságáért az illető vizsgáló közeget teszem felelőssé.

Mint hogy a vizsgálat eredményei a tervbe vett közigazgatási reform kérdéseit is több oldalról befolyásolják, a kivitelnél bizonyos egyöntetűségre van szükség, melynek biztosítása végett ő nmsága megállapítandónak tekintette azt a mintát, melynek segílyével a vizsgálat eszközözendő, a mi azonban távolról sem zárja ki, sőt ez iránt a minta utmutatást is tartalmaz, hogy a mennyiben a vizsgálat vezetője akár saját kezdeményezéséből, akár a vizsgálaton résztvevők indítványára, a helyi vármegyei avagy községi viszonyok szempontjából az eljárást még más irányban is kiterjeszteni szükségesnek látná, azt szabadon tehesse.

A közigazgatói székhelyeket képező kisközségek, valamint a nagyközségekben és a jelentősebb kisközségekben a vizsgálat a főszolgabíró által személyesen lesz végrehajtandó, a többi kisközségek vizsgálatát a főszolgabíró akadályoztatása esetében kivételesen a szolgabíró is fogantatosíthatja.

Ezen felül az eljárás alapossága érdekében kívánatos, hogy a vizsgálatnál az illető járási szakközégek is (orvosok) közreműködjenek.

Főszolyt helyezek arra, hogy a vizsgálatok határnapjáról az illető községi képviselő testület eleve értesítessék oly czélből, hogy az eljárásnál akár testületileg résztvehessen, akár arra kebelből egyes bizalmi férfiakat kiküldhessen, — felhívom tehát, hogy a vizsgálat határnapjáról a községi képviselő-testületeket értesítse.

Az ekképen megtartandó vizsgálatok a törvényhatóságnak területén létező összes nagy- és kisközségekre nézve f. évi szeptember 15. napjáig befejezendők és ugyanezen határidőn belül hozzám betejesztenendők; az egyes községek megvizsgálása után a jegyzőkönyvek azonnal betejesztenendők.

Magától érthető, hogy e vizsgálat alkalmával a szükséges intézkedések a főszolgabíró által nyomban elrendelendők és azok a jegyzőkönyv illető helyén vagy pedig az utolsó fejezetében röviden feljegyzendők.

Jövőre nézve pedig feladatává teszem, hogy a vizsgálatokat minden külön utasítás bevárása nélkül tartsa meg, és a mondott irányban szerkesztett jegyzőkönyveket minden év szeptember 15-ig hozzám betejesztsze; a további vizsgálatokhoz szükséges nyomtatványokat azok elkészülte után meg fogom küldeni.

Ezek után különösen figyelmeztetem, miszerint a tényleges állapotok a valóságnak minden irányban megfelelő leplezetlen feltárását várom el, mert a mennyiben az általam követendő eljárás folytán annak jutnék tudomására, hogy a vizsgálat egy vagy más tekintetben az alaposság kellékeinek meg nem felelt, az illetők a törvény teljes szigora szerint felelősségre fognak vonatni.

Nagy-Becskerek, 1890 aug. 6.

Rónay, kir. tanácsos, alispán.

33290. szám 1890.

Utispénztári költségvetés.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a vármegye közigazgatási bizottsága által tárgyalt és 1109.-3374. ex 1890. kbgy. szám alatt elfogadott utispénztári költségvetés, mely az 1891. és 1892. évre szóland, a vármegye alispáni hivatalában (a II-od aljegyzői irodában) 1890 szeptember hó 10 től 25-ig közszemlére téve van.

Egyesek az előirányzat ellen felszólalhatnak, de felszólalásukat a fent kitett határidő alatt alantirott alispánnál kötelesek benyújtani.

Kellő tájékozás végett az elfogadott költségvetés alább közöltetik és megjegyztetik, hogy a kézi minimum 1 frt 50 krral, az igás minimum pedig 3 frt-tal számítva szerepel a költségelőirányzatban, míg az utadó 75 százalékban van javasolva.

(Utípenztári költségvetés.)

A rovat száma	A ROVAT MEGNEVEZÉSE	1891. évi előirányzata				1892. évi előirányzata			
		egyenként		összesen		egyenként		összesen	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
B e v é t e l e k.									
A) Valódi bevételek:									
I.	Vámbevételek								
II.	Gyümölcsözőleg elhelyezett tőkepénzek és értékpapírok kamatai	4419	93			4757	43		
III.	Helyi érdekű vasuti részvények kamatai és osztalékai	13500	—			13500	—		
IV.	Községekben az átkelési utszakaszokra vonatkozó hozzájárulásai	756	—			756	—		
V.	Az uti kiadások fedezésére rendelkezésre álló alapok jövedelmei vagy követelése	61051	76			61051	76		
VI.	Bírságpénzek	250	—			250	—		
VII.	Különféle bevételek	250	—			250	—		
VIII.	Az utadó kötelezettség természetbeni lerovásából várt fedezet	19617	—			19617	—		
IX.	Az utadó, és pedig:								
	1. a 3 kézi napszám utadó minimumok összege	101700	—			101700	—		
	2. az egy írás napszám utadó minimumok összege	79659	—			79659	—		
	3. a százalék szerint fizetőkire kivetett utadó összege	185420	16			185420	16		
	Összesen					466623	85		466961 35
X.	A kereskedelemügyi magy. kir. minister által kilátásba helyezett segélyösszeg								
	A valódi bevételek összege					466623	85		466961 35
B) Hitel és pénztári műveletek.									
XI.	Visszafizetett cselekvő tőke	50000	—			50000	—		
XII.	Kölcsönvett terhelő tőke								
	Hitel és pénztári műveletek összege					50000	—		50000 —
XIII.	A) és B) alattiak mindössze					516623	85		516961 35
XIV.	Pénztári maradvány a múlt év végével					4990	—		8794 20
	Összes bevétel					521613	85		525755 55
K i a d á s o k.									
A) Valódi kiadás.									
I.	Személyi járandóságok, és pedig:								
	1. fizetések és lakpénzek	10560	—			10560	—		
	2. kiszolgálati átalány	24	—			24	—		
	3. napidíjak az írnoki teendők ellátására	504	—			504	—		
	4. jutalmak és segélyek	200	—			200	—		
	Összesen					11288	—		11288 —
II.	Dologi kiadások, és pedig:								
	1. hivatali helyiségek és szertárak bére	120	—			120	—		
	2. hivatali és irodai költségek	658	—			65	—		
	3. utiátalányok, utiköltségek és napidíjak, építési pótdíjak	6030	—			6030	—		
	4. hivatali helyiségek tatarozása és fentartására	200	—			200	—		
	Összesen					7008	—		7008 —
III.	Utépítési, fentartási és felügyeleti költségek:								
	1. utkaparók fizetése és segédnapszamosok bére	34017	—			34017	—		
	2. ut- és hidfentartási költségjárulékok								
	3. utkaparóházak és szertárak fentartása, utiszerek beszerzése és javítása	20000	—			20000	—		
	4. fedanyag előállítás és kavicsbányák bére	114115	—			147155	—		
	5. hidak építése és javítása	19632	—			10208	—		
	6. uttest tartozékainak fentartása	2000	—			1500	—		
	7. fentartás körüli felügyelet és ellenőrzése	2600	—			2600	—		
	Összesen					192364	—		215480 —
IV.	Uj utak és hidak építése	40000	—			40000	—		
V.	Vasuti állomások utjainak építéséhez és fentartásához fizetendő hozzájárulási összegek	42000	—			21000	—		
VI.	Helyi érdekű vasutak létesítésének támogatására és segélyezésére								
VII.	Utalapot terhelő egyéb kötelezettségek és tartozásokra	149455	—			149455	—		
VIII.	Előre nem látható kiadások	13204	65			13268	13		223723 13
	A valódi kiadások összege					455319	65		457499 13
B) Hitel és pénztári műveletek.									
IX.	Gyümölcsözőleg elhelyezett pénzek értéke (tőkesítés)	57500	—			57900	—		
X.	Visszafizetett terhelő tőke								
	Hitelműveletek összege					57500	—		57900 —
XI.	A) és B) alattiak mindössze					512819	65		515399 13
	Egyenleg					8794	20		10356 42
	Összes kiadás					521613	85		525755 55

Nagy-Becskerek, 1890 augusztus 31-én.

Rónay, kir. tanácsos, alispán.